

Cirkeldeltagares vägar till arbets- marknaden

— Studiecirkelnas geografiska spridning och betydelse
för integrationen på arbetsmarknaden

Publicerad av Folkbildningsrådet

FÖRFATTARE: Lina Bjerke och Charlotta Mellander

OMSLAGSILLUSTRATION: Emma Hanquist

GRAFISK FORM: Pasadena Studio

TRYCKERI: iVisby Tryckeri, 2019

ISBN: 978-91-88692-71-9

www.folkbildningsradet.se

Förord

Folkbildningen är en förutsättning för en hög bildnings- och utbildningsnivå i landet. Studieförbund och folkhögskolor tillför samhället hundratusentals tillfällen till studier och bildning varje år. Utbildning är i sin tur en nyckelåtgärd för att förebygga arbetslöshet.

I rapporten *Cirkeldeltagares vägar till arbetsmarknaden* visar forskare från Internationella Handelshögskolan i Jönköping att cirkeldeltagande kan stärka deltagarnas förutsättningar på arbetsmarknaden. Av den nationalekonomiska analysen framgår att sambanden är särskilt tydliga bland cirkeldeltagare som är utrikes födda och har kort utbildning.

Resultaten bekräftas av den cirkeldeltagarpanel som Folkbildningsrådet upprättat tillsammans med Novus. Vid den frågeomgång som genomfördes i maj 2019 menar 70–85 procent av de deltagare som då var arbetslösa att studiecirkeln har gett kunskaper och nätverk som kan vara till nytta i arbetslivet – för att få ett nytt jobb.

Studieförbund och folkhögskolor erbjuder mötesplatser och kanaler för deltagarnas politiska, sociala och ideella engagemang. Att bereda deltagarna en väg till arbetsmarknaden och på så sätt motverka det utanförskap som riskerar att drabba den som står utanför arbetslivet, är ytterligare ett exempel på hur folkbildningen fungerar som ett kitt som stärker och utvecklar demokratin.

Stockholm i juni 2019

Maria Graner

Generalsekreterare

Folkbildningsrådet

Sammanfattning

Baserat på tidigare forskning vet vi att det finns en positiv koppling mellan individers kompetensnivå och deras ekonomiska ställning. Det traditionella sättet att mäta detta är att titta på arbetskraftens formella utbildningsnivå, gällande huruvida de har en universitets- eller högskoleexamen. I dag finns dock många individer som står långt borta från arbetsmarknaden och även långt borta från utbildningsmöjligheter. Skälet till detta kan antingen vara kopplat till individen eller den plats där man bor, eller till både och.

De bildnings- och utbildningsmöjligheter som landets studieförbund erbjuder är av mycket heterogen karaktär och omfattar studiecirkelar kopplade till exempelvis kultur och individers fritid, men även cirkelar som är mer nära kopplade till individers arbetsmarknadsintegration. De mer formella utbildningarnas roll i människors olika livssammanhang är relativt väl analyserade. Däremot finns det inte samma typ av analyser som fångar vilken roll cirkelverksamheten eventuellt kan ha för individers möjligheter att finna ett arbete. Denna rapport innehåller en sådan analys.

Det finns många skäl till att en studie av detta slag inte redan är genomförd. En anledning kan naturligtvis vara tillgången till data. Men en annan anledning kan vara att cirkelverksamheten har betydligt bredare syften än vad vanlig traditionell utbildning har. Baserat på statens formuleringar ska de delar av folkbildningen som finansieras med statliga medel – som cirkelverksamheten är en del av – stärka och utveckla demokratin, göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang för att delta i samhällsutveckling, utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån, samt öka delaktigheten i kulturlivet. Många av dessa syften, som är mer generellt uttryckta, är svåra att mäta i kvantitativa studier.

Rapporten syftar specifikt till att se på cirkelverksamheter ur två perspektiv. Det första är att kartlägga cirkelverksamhetens geografi i svenska kommuner och undersöka samband med socio-ekonomiska variabler såsom inkomst,

utbildningsnivåer, arbetsmarknad med mera. Det andra perspektivet innebär att undersöka utvecklingen bland deltagare i olika typer av studiecirkelverksamhet, främst med avseende på arbetsmarknadsintegration.

GEOGRAFISKA SPRIDNINGSMÖNSTER

Vi kan konstatera att mindre kommuner med en negativ nettomigration, större flyktingmottagande, samt med lägre utbildningsnivå och lägre lönenivåer bland befolkningen tenderar att ha ett högre deltagande i studiecirklar.¹ Det gör också att vi i en relativt hög grad ser ett samband mellan en rad andra utmaningar som dessa mindre kommuner ofta möter. I mindre, särskilt krympande kommuner, är exempelvis utbudet av utbildningsmöjligheter sämre och efterfrågan på lokal arbetskraft ofta lägre än på andra håll. Samtidigt har mindre kommuner ofta ett begränsat utbud av kultur och andra mötesplatser. Allt detta sammantaget kan göra att studiecirklar får en särskild funktion att fylla – att komplettera och kompensera för det begränsade utbudet av formell utbildning och kultur.

Med anledning av att det finns särskilt riktade studiecirklar mot utrikes födda finns det anledning att se specifikt till denna målgrupp. Det kan finnas inträdeshinder in till det svenska utbildningssystemet, men även till arbetsmarknaden, så som bristande språkkunskaper och bristande dokumentation av tidigare utbildning. Då kan studieförbundens verksamheter och aktiviteter ha lägre barriärer samtidigt som de ger möjligheter att skapa nätverk som kan ge ingångar till arbetsmarknaden.

ARBETSMARKNADSINTEGRATION

Om vi övergår till de resultat som kommit fram för individer så kan vi sammanfattningsvis säga att det finns ett positivt samband mellan att delta i en studiecirkel och att gå från arbetslöshet in i sysselsättning. Vi ser också, och detta är inte något nytt, att utrikes födda är en grupp som har svårare att ta detta steg från arbetslöshet. Analysen visar dock att de utrikes födda som deltar i en studiecirkel har en större sannolikhet att också nå en sysselsättning, jämfört med de utrikes födda som inte deltar. Det tycks även vara så att det kan vara en särskild ”push” in på arbetsmarknaden för de utrikes födda med kortare utbildning. Detta stödjer det resonemang som fördes ovan, att cirkel-

1 Nettomigration avser antalet personer som flyttat in i kommunen minus antalet som flyttat ut ur kommunen.

deltagande kan vara ett sätt att undvika eller överkomma inträdeshinder in i det svenska utbildningsväsendet och senare även in på den svenska arbetsmarknaden.

I rapporten har vi även studerat individers inkomster före och efter deltagande i en studiecirkel. Att delta i en studiecirkel är inte omedelbart relaterat till en positiv inkomst under åren som följer. Däremot tycks det finnas en positiv relation för de som har en kortare formell utbildning och deltar, jämfört med de som inte deltar, och för dem som är utrikes födda och deltar i en studiecirkel.

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	5
Geografiska spridningsmönster	6
Arbetsmarknadsintegration	6
Introduktion	11
Folkbildning	11
Rapportens upplägg och struktur	12
Studiecirkelnas geografi – spridning över Sveriges kommuner	15
Övergripande mönster	18
Spridningsmönster och deltagande – studiecirklar	20
Spridningsmönster och deltagande – kulturprogram	40
Spridningsmönster och deltagande – annan folkbildningsverksamhet	60
Studiecirklar, kulturprogram och kommunernas socioekonomiska strukturer	62
Individen, studiecirkeln och arbetsmarknaden	67
Cirkeldeltagarna 2012–2016 – beskrivande statistik	67
Cirkeldeltagande och vägen till arbete	76
Cirkeldeltagande och inkomst	84
Slutsatser	89
Geografiska spridningsmönster	89
Arbetsmarknadsintegration	90
Förslag till fortsatta studier	91
Referenser	93
Bilaga 1. Annan folkbildningsverksamhet inom studieförbunden	94
Bilaga 2. Utanförskapsområden	100
Bilaga 3. Vägen till arbete – detaljerade empiriska resultat	101
Bilaga 4. Påverkan på inkomst – detaljerade empiriska resultat	104

Introduktion

Under 2018 fick Internationella Handelshögskolan i Jönköping i uppdrag att kartlägga cirkelverksamhetens geografi i svenska kommuner och att undersöka samband med andra socio-ekonomiska variabler såsom inkomst, utbildningsnivåer, arbetsmarknad m.m. En annan del av uppdraget syftade till att undersöka utvecklingen bland deltagare i olika typer av studiecirkelverksamhet, främst med avseende på arbetsmarknadsfaktorer som deltagande på arbetsmarknaden, inkomstmönster och utbildningsmönster. Detta är en rapport som utvecklar dessa två delar i uppdraget, ett uppdrag som har kunskap och kompetens som den minsta gemensamma nämnaren.

Det finns idag mycket forskning som visar på en positiv koppling mellan kunskap och hur pass bra det går ekonomiskt för såväl individer som företag, regioner, och länder (se exempelvis Griliches och Mason, 1972; Romer, 1990). Traditionellt har man mätt kunskap genom att titta på hur många års utbildning arbetskraften har, alternativt hur stor andel av arbetskraften som har en universitets- eller högskoleexamen. Utbildningsstatistik och yrkesstatistik redovisas kontinuerligt av Statistiska Centralbyrån och används därför ofta som underlag i nationalekonomiska studier som analyserar humankapitalets roll i olika sammanhang.

Däremot finns det inte samma typ av analyser som fångar vilken roll cirkelverksamheten eventuellt kan ha för individer och platser.

FOLKBILDNING

Folkbildning är ett brett begrepp. Till den organiserade folkbildningen, som får del av det statliga folkbildningsanslaget, räknas landets 156 folkhögskolor och tio studieförbund. I den här rapporten uppmärksammas studieförbundens verksamhet. Denna verksamhet är bred och omfattande och organiseras i de tre verksamhetsformerna *studiecirkel*, *kulturprogram* och *annan folkbildningsverksamhet*. Dessa tre verksamhetsformer ligger även till grund för

statsbidraget till studieförbunden. Ramarna för bidraget regleras i *Förordning (215:218) om statsbidrag till folkbildningen*.² Det är därmed i sammanhanget viktigt att poängtera att folkbildningen på många sätt skiljer sig från formell utbildning. Folkbildning är utbildning och bildning riktad mot vuxna. Den är fri och frivillig i bemärkelsen att människor själva väljer om och när de vill delta. Folkbildningens pedagogik handlar om att anpassa kurser och studiecirklar efter deltagarnas förutsättningar och behov. Det betyder att folkbildningens deltagare har stort inflytande över vad och hur de ska lära sig.

År 2018 genomförde studieförbunden 261 000 *studiecirklar* med 1,7 miljoner deltagare totalt sett i landet. Eftersom en person kan delta i flera cirklar använder Folkbildningsrådet ibland begreppet ”unika deltagare”, alltså antalet enskilda personer som under ett år deltar i studiecirklar. Under 2018 uppgick antalet unika deltagare till drygt 617 900. *Kulturprogram* kan vara föreläsningar, konserter, utställningar och föreställningar. År 2018 genomförde studieförbunden 379 100 kulturprogram, alltså fler än 1 000 per dag. *Annan folkbildningsverksamhet* är en friare verksamhetsform än studiecirkeln, bland annat vad gäller åldersgräns och antal deltagare i gruppen. År 2018 genomfördes cirka 72 700 arrangemang med 482 182 deltagare inom annan folkbildningsverksamhet.

Som tidigare nämnts kan det finnas många skäl till att en studie av detta slag inte redan är genomförd. En anledning kan naturligtvis vara tillgången till data. Men en annan anledning kan vara just att cirkelverksamheten är av en annan karaktär än formell utbildning. Baserat på statens formuleringar ska den del av folkbildningen som finansieras med medel från staten, som cirkelverksamheten är en del av, stärka och utveckla demokratin, göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation, skapa engagemang genom att delta i samhällsutveckling, utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån, samt öka delaktigheten i kulturlivet. Dessa syften, som är generellt uttryckta, är svåra att mäta i kvantitativa studier. Denna studie har dock som mål att kvantitativt analysera delar av dessa syften med fokus på integration på arbetsmarknaden.

RAPPORTENS UPPLÄGG OCH STRUKTUR

Den första delen av rapporten använder sig av statistik aggregerad till kommunnivå med syfte att studera spridningen av studiecirklar och kulturpro-

2 Folkbildningsrådet, 2018. Statsbidrag till studieförbund 2019 – villkor och fördelning. Bilaga 1: *Förordning (215:218) om statsbidrag till folkbildningen*.

gram i olika kommuner och hur denna spridning förändrats över ett decennium.³ Här ingår också en korrelationsanalys som ser på närvaron av folkbildning och andra socio-ekonomiska variabler. Här är det viktigt att komma ihåg att analysen inte visar på några kausala samband, utan snarare på relationer.⁴ Denna studie är inriktad på kartläggning och identifikation av samband mellan studieförbundens verksamheter – med särskilt fokus på studiecirklar och kulturprogram – och kommunernas ekonomiska och socio-ekonomiska strukturer, framförallt kommuners befolkningsmässiga utveckling samt arbetsmarknads- och utbildningsstrukturer. I samband med denna kartläggning är det viktigt att komma ihåg att studiecirklar och kulturprogram är av olika karaktär. Att delta i en studiecirkel innebär att man träffas återkommande under en längre tidsperiod, medan deltagandet i kulturprogram ofta rör sig om ett enda tillfälle.⁵

Den andra delen av studien, som fokuserar på individnivå, baseras på mikrodata från Statistiska Centralbyrån. Vi följer upp de individer som deltagit i studiecirkelverksamhet i Sverige under perioden 2012 till 2016 och ser i vilken grad studiecirkeln kan ha påverkat deras deltagande på arbetsmarknaden samt vilken inkomst de får de närmaste åren efter att de deltagit. Samtidigt kontrollerar vi för andra faktorer som kan ha en påverkan, såsom kön, ålder, utrikes bakgrund och i så fall vilket år man kom till Sverige, annan utbildning, tidigare deltagande på arbetsmarknaden, med mera. Studien kommer också att kontrollera för den regionala kontext som individen befinner sig inom, dvs. socioekonomiska faktorer i kommunen, men även för individernas karaktärsdrag. Ett särskilt fokus kommer att läggas på individer födda utanför Sverige. Även om inte heller denna del i studien testar för direkta orsakssamband, så blir användningen av individdata ett sätt att på individuell nivå hitta samband mellan deltagande i studiecirkelverksamhet och deltagande på arbetsmarknaden.

3 Denna del av rapporten är till viss del en uppdatering av Andersson och Mellander (2011). Skillnaden är att denna rapport bygger på uppdaterade data och att de faktorer som relateras till sambandsanalysen på aggregerad nivå i högre grad är fokuserad på variabler som hänger ihop med arbetsmarknadsstrukturer samt den kommunala andelen utrikesfödda, medan rapporten från 2011 i högre grad fokuserade på kvinnors deltagande.

4 Statistiken är levererad av Statistiska centralbyrån, SCB, samt av Folkbildningsrådet.

5 Detta innebär också per definition att vi får ett mer omfattande deltagarantal för kulturprogrammen än för studiecirkelarna, då kulturprogrammen utgör engångstillfällen. Studiecirkelarna har å andra sidan färre deltagare men dessa träffas istället vid flera tillfällen.

Eftersom 2015 var ett exceptionellt år för Sverige gällande strömmen av flyktingar är det viktigt att reda ut i vilken utsträckning som vår analys påverkas av detta, då vi delvis inkluderar år 2015 i analysen. Analysen påverkas dock inte av mottagandet detta år eftersom majoriteten kom under hösten och därmed inte hann få ett uppehållstillstånd, vilket är ett villkor för deltagande i en studiecirkel. Analysen i rapporten visar ändå att andelen deltagare i studiecirklar som specifikt var riktade mot utrikes födda ökade från 19,3 procent år 2014 till 19,8 procent år 2015. Trenden har dock varit uppåtgående under en väsentligt längre tidsperiod redan före år 2015.

Studiecirklarnas geografi – spridning över Sveriges kommuner

Denna första del av rapporten kartlägger de socioekonomiska strukturerna i svenska kommuner samt hur fördelningen av deltagande i studiecirklar ser ut. Eftersom bakgrunden till efterfrågan på studiecirkelverksamhet kan vara så mångfacetterad är det intressant att se i vilken geografisk kontext som efterfrågan är högre respektive lägre.

Kopplingarna i forskningen mellan utbildning och regionala, ekonomiska och socioekonomiska strukturer är väl belagda. En stor forskningslitteratur visar att utbildning är positivt relaterad till regional tillväxt. En av de starkaste förklaringsvariablerna i studier kring regional tillväxt är andelen av arbetskraften som har en högre utbildning. Denna typ av resultat har hittats i studier i många länder. Däremot har inte värdet av den typ av bildning och utbildning som studiecirklar erbjuder kartlagts i samma kontext. Folkbildningen skiljer sig i hög grad från traditionell utbildning eftersom den inte är kopplad till någon typ av examen och dessutom har bredare syften som bland annat handlar om att utveckla och stärka demokratin och att skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen. Dessutom kan studiecirkelarna potentiellt erbjuda en form av socialt kapital, där själva relationerna mellan deltagarna skapar ett värde i sig. Genom att tillbringa tid tillsammans i samma studiecirkel kan det skapas relationer som på sikt kan fungera som länkar till arbetsmarknaden, eller andra former av värdefulla nätverk. Studiecirkeln kan också fungera som ett tillfälle där information utbyts mellan deltagarna, exempelvis relaterat till möjliga arbetstillfällen – information som de annars inte hade fått tillgång till. Deltagandet i studiecirklar kan också vara ett tillfälle där man tar del av andras normer och värderingar, delvis beroende på vilka andra som deltar i samma studiecirkel.

Ett syfte med denna studie är att undersöka om det finns särskilda kännetecken för kommuner med en högre grad av cirkelverksamhet, avseende exempelvis inkomster, utbildningsnivåer, arbetsmarknadsstrukturer, storlek på kommunen, andel utrikesfödda m.m. För den övergripande analysen gör vi en korrelationsanalys, som testar för statistiska samband mellan två variabler. De variabler vi inkluderar presenteras i Tabell 1 på nästa uppslag:

TABELL 1.

Variabler som undersöks i del 1 av rapporten.

NAMN	DEFINITION
Befolkningsstorlek	Antalet invånare i kommunen 2015, baserat på statistik från SCB.
Nettomigration	Antalet personer som flyttat in i kommunen minus antalet som flyttat ut från kommunen. Vi använder ett genomsnitt för perioden 2010–2014. Siffrorna är för 2015 och kommer från SCB.
Andel högutbildade	Andelen av arbetskraften som har en universitetsexamen där utbildningen varat tre år eller mer. Siffrorna är för 2015 och kommer från SCB.
Andel kortare formell utbildning	Andelen av arbetskraften som har en utbildning kortare än 2-årigt gymnasium. Siffrorna är för 2015 och kommer från SCB.
Sysselsättningsgrad	Andelen av arbetskraften i kommunen som förvärvsarbetar. Siffrorna är för 2015 och kommer från SCB.
Andel utrikes födda	Andelen av de boende i kommunen som är födda i ett land utanför EU. Siffrorna är för 2015 och kommer från SCB.
Sysselsättningsgrad utrikes födda	Andelen av de boende i kommunen som är födda i ett land utanför EU och som förvärvsarbetar. Siffrorna är för 2015 och kommer från SCB.
Flyktningmottagande per capita	Antalet flyktingar per invånare som togs emot i kommunen under den stora flyktingvågen 2015. Siffrorna är baserade på uppgifter från Migrationsverket.
Lönenivå	Median-lönenivån i kommunen. Siffrorna är för 2015 och kommer från SCB.
Lönenivå utrikes födda	Relationen mellan den lönenivå som individer födda i ett land utanför EU har och den lönenivå inrikes födda har i kommunen. Siffrorna är för 2015 och kommer från SCB.
Tillgång till gymnasieutbildning	Antalet anställda inom gymnasieskolor per skolelever i åldern 16–18 år. Siffrorna är för 2015 och kommer från SCB.
Tillgång till högre utbildning	Antalet anställda inom högskola och/eller universitet. Vi använder en logaritmerad skala. Siffrorna är för 2015 och kommer från SCB.
Avgångsbetyg i ÅK 9	Det genomsnittliga meritvärdet för ÅK9 i kommunen. Vi använder ett genomsnitt för åren 2010–2015. Siffrorna kommer från Skolverket.

SYFTAR ATT FÅNGA

Storlek på kommunen (inkl. stad och land).

Befolkningsutvecklingen i kommunen (inkl. stad och land). I Sverige har främst urbana kommuner vuxit de senaste decennierna.

Utbildningsstrukturen i kommunen. Kommuner med högre utbildning klarar sig i allmänhet bättre ekonomiskt.

Utbildningsstrukturen i kommunen. Kommuner med lägre utbildning klarar sig i allmänhet sämre ekonomiskt.

Arbetsmarknadsstrukturen i kommunen. I vilken utsträckning har kommunen en välfungerande arbetsmarknad?

Demografin i kommunen. Hur stor andel av kommuninvånarna är födda i ett land utanför EU (även USA är exkluderat)?

Arbetsmarknadsstrukturen i kommunen. I vilken utsträckning har utrikes födda integrerats på arbetsmarknaden?

2015 togs en stor mängd flyktingar emot i landet vilket påverkade demografin i många, framförallt mindre, svenska kommuner.

Inkomststrukturer i kommunen. Denna variabel visar vad de som jobbar i kommunen tjänar.

Detta är en jämförelse av lönen för de som är födda utanför EU med de som är födda i Sverige. För denna variabel studerar vi bara de som förvärvsarbetar.

Utbildningsstrukturer i kommunen. Variabeln fångar tillgång till gymnasieutbildning i kommunen.

Utbildningsstrukturer i kommunen. Variabeln fångar tillgång till högre utbildning i kommunen.

Kvalitet på utbildningen. Variabeln fångar avgångsbetygen hos de som slutar 9:e klass i kommunen.

ÖVERGRIPANDE MÖNSTER

Studieförbundens verksamhet är indelad i tre verksamhetsformer – studiecirklar, kulturprogram, samt annan folkbildningsverksamhet – och detta är också indelningen som denna del av rapporten kommer att bygga på. Figur 1 nedan visar på deltagandet i respektive verksamhet, där antal deltagare och andel deltagare per kommun relateras till kommunernas befolkningsstorlek.^{6,7}

Figur 1 visar sambandet mellan befolkningens storlek (här från 15 år och uppåt) och deltagande i olika typer av studieförbundsverksamhet. Varje figur visar i sig en så kallad korrelation, som visar hur två faktorer samvarierar med varandra. I de illustrerade exemplen i Figur 1 så ser vi att kommunbefolkningens storlek starkt samvarierar med *antalet* deltagare i studieförbundens olika verksamhetsformer (*a*, *c* och *e*). Detta är helt väntat då kommuner med fler invånare också har fler potentiella deltagare. Korrelationerna är i dessa fall ca 0,7 till 0,8 och signifikanta.⁸

Men detta betyder inte nödvändigtvis att kommuner där det bor fler individer också har en högre andel av deltagare. Den högra kolumnen (*b*, *d*, *f*), som istället fångar *andelen* deltagare i relation till de som bor i kommunen, visar också på en viss variation i resultaten. I fall *b* (studiecirklar) är resultatet insignifikant (dvs. saknar ett statistiskt säkerställt samband), i fall *d* (kulturverksamhet) är den negativ och signifikant, medan den i fall *f* (annan folkbildningsverksamhet) är positiv och signifikant. Korrelationerna för andelen deltagare är dock svagare (vilket är som förväntat) och sträcker sig mellan 0 till 0,39. Detta betyder att en lägre andel individer deltar i kulturverksamhet i större kommuner, medan en högre andel individer deltar i annan folkbildningsverksamhet i större kommuner. Andelen deltagande i studiecirklar är inte relaterat till kommunbefolkningens storlek.

6 Vår data omfattar befolkningen från 15 år och uppåt. Vi är medvetna om att även individer i åldern 13–14 år kan medverka i studiecirklar, men vi väljer att hålla befolkningssiffran konstant i hela rapporten. Det gör också siffrorna mer jämförbara mellan de olika verksamhetsområdena. Dessutom utgör deltagandet i åldern 13–14 år en liten del av det totala deltagandet och åldersgruppen kan förväntas vara relativt jämnt distribuerad mellan svenska kommuner.

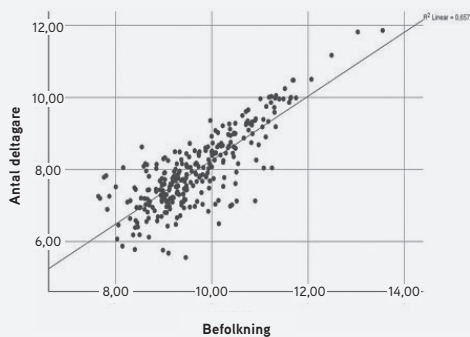
7 I samtliga figurer används en logaritmerad skala. En logaritmerad skala används om exempelvis en variabel ökar exponentiellt. Genom att logaritmera skapar vi en variabel som är mer linjär samtidigt som den fortfarande innehåller den information vi vill fånga.

8 En korrelation sträcker sig från 0 till 1 (eller -1) där 0 är en total avsaknad av samband och 1 en total samvariation.

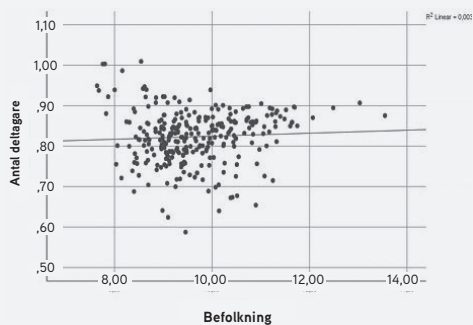
FIGUR 1.

Deltagande i studieförbundsverksamhet och befolkningens storlek 2015.

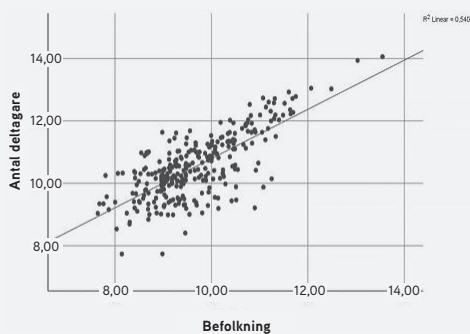
A. Antal deltagare i studiecirklar

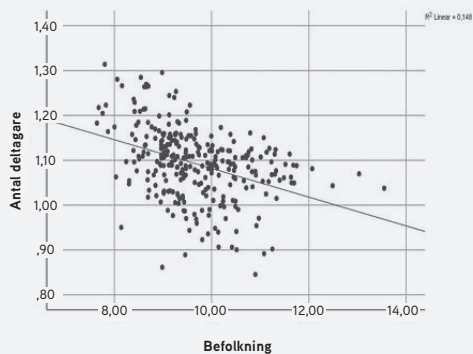
B. Andel deltagare i studiecirklar

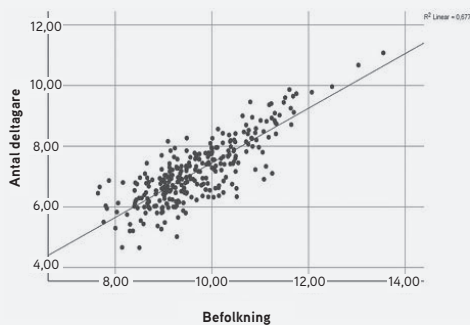
C. Antal deltagare i kulturprogram

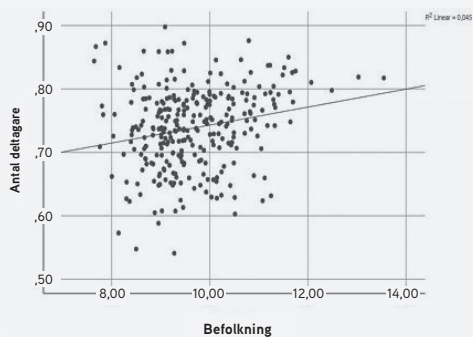
D. Andel deltagare i kulturprogram

E. Antal deltagare i annan folkbildningsverksamhet

F. Andel deltagare i annan folkbildningsverksamhet

SPRIDNINGSMÖNSTER OCH DELTAGANDE – STUDIECIRKLAR

Efter att ha tittat på ovanstående samband kommer vi nu att påbörja kartläggningen av deltagande i studieförbundsverksamhet, med fokus på 2015. Vi kommer också att undersöka förändringen mellan åren 2005 och 2015. Men vi startar med en översikt av antal deltagare och studiecirkel under en något längre tidsperiod för att få en uppfattning om verksamhetens utveckling över tid. Vi tittar även på hur stor andel av deltagarna och arrangemangen som studiecirkelarna utgjort av studieförbundsverksamheten.⁹ Tabell 2 visar utvecklingen över tid:

TABELL 2.

Utveckling av studiecirkelverksamhet 2004 till 2017.

ÅR	ANTAL DELTAGARE	ANTAL STUDIECIRKLAR	ANDEL (%) DELTAGARE*	ANDEL (%) STUDIECIRKLAR*
2004	2 472 751	46 004	13,3	35,8
2005	2 331 653	43 327	12,5	34,3
2006	2 291 330	41 771	12,2	32,8
2007	2 020 914	36 584	11,5	31,2
2008	1 909 461	35 794	10,1	29,3
2009	1 890 249	35 815	9,6	28,0
2010	1 809 263	34 435	9,5	27,1
2011	1 790 977	36 601	9,1	28,1
2012	1 747 094	37 805	8,5	28,4
2013	1 697 249	35 358	7,9	27,3
2014	1 706 974	35 199	7,6	27,2
2015	1 682 017	34 192	7,5	26,9
2016	1 663 103	33 351	7,4	26,0
2017	1 705 511	33 470	7,6	26,2

* Andelen är beräknad i relation till samtliga deltagare och arrangemang i studieförbundens verksamheter. I detta sammanhang är det viktigt att poängtera att antal deltagare i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet är en mer exakt uppgift än antal deltagare i kulturprogram. I kulturprogrammen är antalet deltagare en uppskattning från studieförbunden, medan deltagande i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet registreras baserat på personnummer.

⁹ Vi påminner åter igen om att antal deltagare är något underskattat relativt deltagare i kulturprogrammen som redovisas senare, eftersom deltagare i studiecirkel träffas vid återkommande tillfällen, medan deltagande i kulturprogram oftast endast sker vid ett tillfälle.

Under 2004 fanns nästan 2,5 miljoner cirkeldeltagare i Sverige, som deltog i drygt 46 000 studiecirklar. Då utgjorde cirkeldeltagarna cirka 13 procent av allt alla deltagare i studieförbundsverksamheten. Studiecirkklarna utgjorde även drygt 35 procent av alla arrangemang. Sedan 2004 har det dock varit en nedåtgående trend i antalet deltagare och cirklar. Tretton år senare, 2017, finns cirka 1,7 miljoner deltagare i studiecirklar och antalet cirklar är nere på 33 470. Det innebär att cirkeldeltagarna nu utgör 7,6 procent av alla deltagare inom studieförbundsverksamheten, och att studiecirkklarna utgör 26,2 procent av alla arrangemang.¹⁰

Låt oss därefter titta på hur utvecklingen har sett ut på kommunnivå. I hela denna del av analysen kommer vi att utgå från åren 2005 och 2015 för att se på spridningen och förändringen av studiecirkelverksamheten på kommunnivå. Tabell 3 visar de 20 kommuner som hade flest deltagare 2005 respektive 2015.

10 En person kan ha deltagit i flera studiecirklar och räknas då som deltagare motsvarande antal gånger.

Tabell 3 visar den nära kopplingen mellan kommunens storlek å ena sidan och antal deltagare och arrangemang å andra sidan. Detta är ett helt förväntat samband eftersom en kommun med fler invånare också ger underlag till fler cirkeldeltagare och studiecirkelar. Allra flest deltagare 2015 hittade vi i Stockholm (141 391), Göteborg (135 783) och Malmö (71 117). Detta är landets största kommuner och de låg även i toppen tio år tidigare.

Värt att notera är att både Stockholm och Göteborg 2015 har väsentligt färre deltagare jämfört med tio år tidigare. I Stockholm är tillbakagången dryga 22 000 deltagare (en minskning om nästan 14 procent) och i Göteborg var minskningen nästan 15 000 deltagare (en minskning om cirka 10 procent). Däremot har inte antalet arrangemang minskat i samma utsträckning utan enbart marginellt.

I Malmö ser vi ett annat mönster än i Stockholm och Göteborg. Här har antalet cirkeldeltagare ökat med nästan 8 800 mellan åren 2005 till 2015, en uppgång med cirka 14 procent. Malmö har 150 fler studiecirkelar år 2015 jämfört med 2005.

Vad gäller antalet deltagare totalt bland de kommuner som har flest cirkeldeltagare så ser vi en tillbakagång, med färre deltagare idag än för tio år sedan. Här är Malmö enda undantaget. Detta är också ett mer generellt mönster i svenska kommuner som helhet, där 267 kommuner hade färre deltagare 2015 än vad man hade tio år tidigare.

TABELL 3.
Kommuner med flest deltagare i studiecirkel 2005 och 2015.

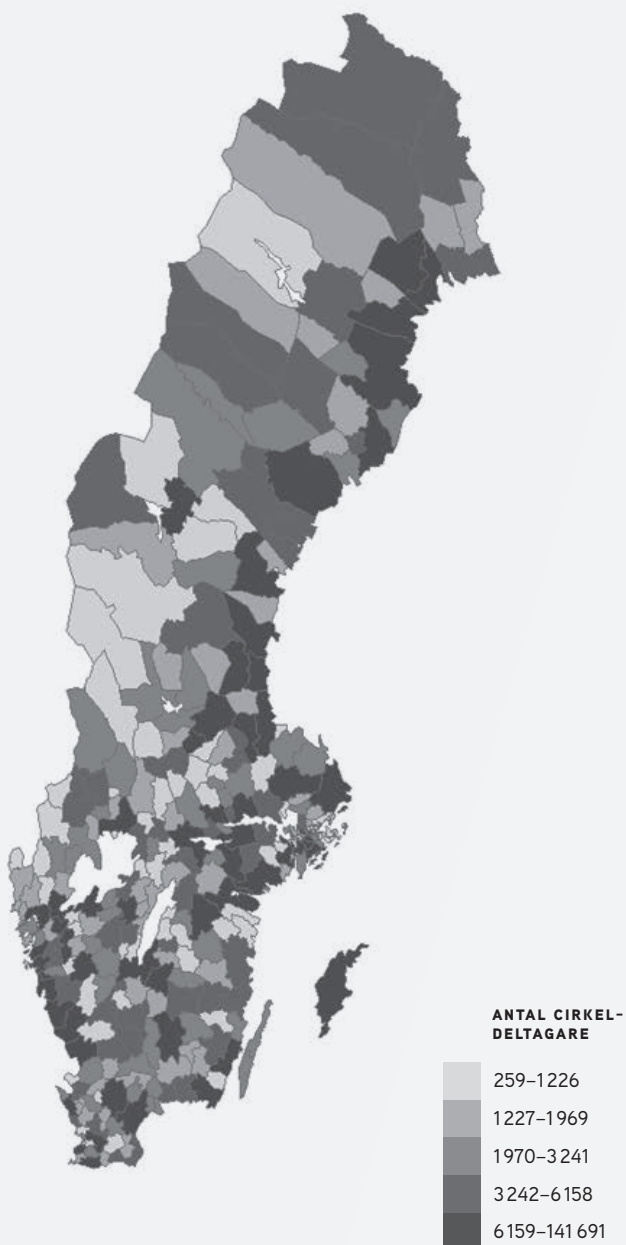
2005		2015					
KOMMUN	ANTAL CIRKEL- DELTAGARE	ANTAL STUDIE- CIRKLAR	ANDEL (%) CIRKEL- DELTAGARE I BEFOLKNINGEN*	KOMMUN	ANTAL CIRKEL- DELTAGARE	ANTAL STUDIE- CIRKLAR	ANDEL (%) CIRKEL- DELTAGARE I BEFOLKNINGEN*
Stockholm	163 900	939	25,2	Stockholm	141 691	919	18,5
Göteborg	150 647	935	36,9	Göteborg	135 783	916	29,7
Malmö	62 330	574	27,3	Malmö	71 117	724	26,9
Umeå	44 965	585	48,7	Uppsala	36 446	651	20,9
Örebro	43 427	488	41,0	Västerås	35 596	423	29,7
Uppsala	41 767	551	27,5	Örebro	35 554	542	30,0
Jönköping	35 608	397	35,7	Umeå	28 170	468	28,1
Västerås	34 699	456	31,8	Eskilstuna	23 273	312	27,8
Borås	34 332	467	41,7	Södertälje	22 649	308	29,9
Skellefteå	32 084	484	53,7	Växjö	22 148	330	30,7
Linköping	32 040	517	28,0	Helsingborg	22 105	353	19,4
Lund	29 990	371	34,8	Linköping	21 766	346	17,2
Gävle	28 775	401	37,4	Gävle	21 619	408	26,4
Eskilstuna	26 659	363	35,0	Norrköping	21 464	385	19,1
Växjö	26 491	403	41,2	Skellefteå	21 270	388	35,2
Norrköping	25 752	434	24,9	Lund	21 159	343	21,7
Helsingborg	25 581	330	25,1	Borås	21 112	384	23,6
Halmstad	23 771	369	32,4	Karlstad	19 181	343	25,5
Karlstad	22 868	374	33,0	Jönköping	19 173	366	17,5
Södertälje	22 777	407	34,7	Kristianstad	17 130	372	25,1

* Andelen cirkeldeltagare är i beräknad relation till befolkningen i ålder 15 år och uppåt.

De flesta av de 20 kommuner som har flest deltagare 2015 har även färre studiecirkelar nu än tio år tidigare, med undantag för Storuman och Bjurholm. I landet som helhet har antalet studiecirkelar minskat i 261 av 290 kommuner (och i två kommuner är antalet oförändrat). Bland de kommuner som ökat antalet studiecirkelar allra mest återfanns Malmö (+150), Uppsala (+100), och Örebro (+54). Figur 2 visar antalet deltagare per kommun i samtliga kommuner i landet 2015. Kartan visar tydligt att där det bor fler, där finns det också fler deltagare i studiecirkelverksamhet:

FIGUR 2.

Antal deltagare i studiecirklar 2015 i landets kommuner.

Det ska påpekas att bara för att det finns ett samband mellan antalet invånare och antalet deltagare så innebär inte det per automatik att en högre andel av befolkningen väljer att delta i studiecirkel. Låt oss därefter gå vidare till andelen deltagare. I detta fall relaterar vi alltså deltagarantalet till antalet invånare i kommunen i som är 15 år eller äldre. Tabell 4 redovisar de 20 kommuner där andelen cirkeldeltagare var som högst 2005 och 2015. Även i denna tabell visar vi även antal deltagare och antal studiecirkel för respektive kommun. De vänstra kolumnerna i tabellen visar de kommuner som hade högst andel deltagare 2005, medan de högra visar kommunerna med högst andel 2015.

När det gäller andelen cirkeldeltagare i befolkningen ser topp 20-listan helt annorlunda ut och vi hittar en rad kommuner med relativt få invånare – inte sällan i de norra delarna av landet. Ser vi på siffrorna från 2015 så ligger Storuman i topp där 5 572 invånare, i genomsnitt samtliga invånare i åldern 15 år och uppåt, har deltagit i studiecirkel (1,08 gånger per individ, motsvarande 108 procent). Liknande siffror hittar vi i Åsele och Dorotea, där över 100 procent av befolkningen deltagit och där deltagarantalet legat runt 2 500 personer.¹¹ Många av de kommuner som ligger bland de högsta andelsmässigt 2015 återfanns redan på listan 2005.

¹¹ Det är naturligtvis viktigt att komma ihåg att det lika gärna kan ha varit så att en person i kommunen deltagit i flera olika verksamheter, medan andra inte deltagit i någon och att det värde vi presenterar är ett "per capita-värde".

TABELL 4.
Kommuner med högst andel deltagare i studiecirkel 2005 och 2015.

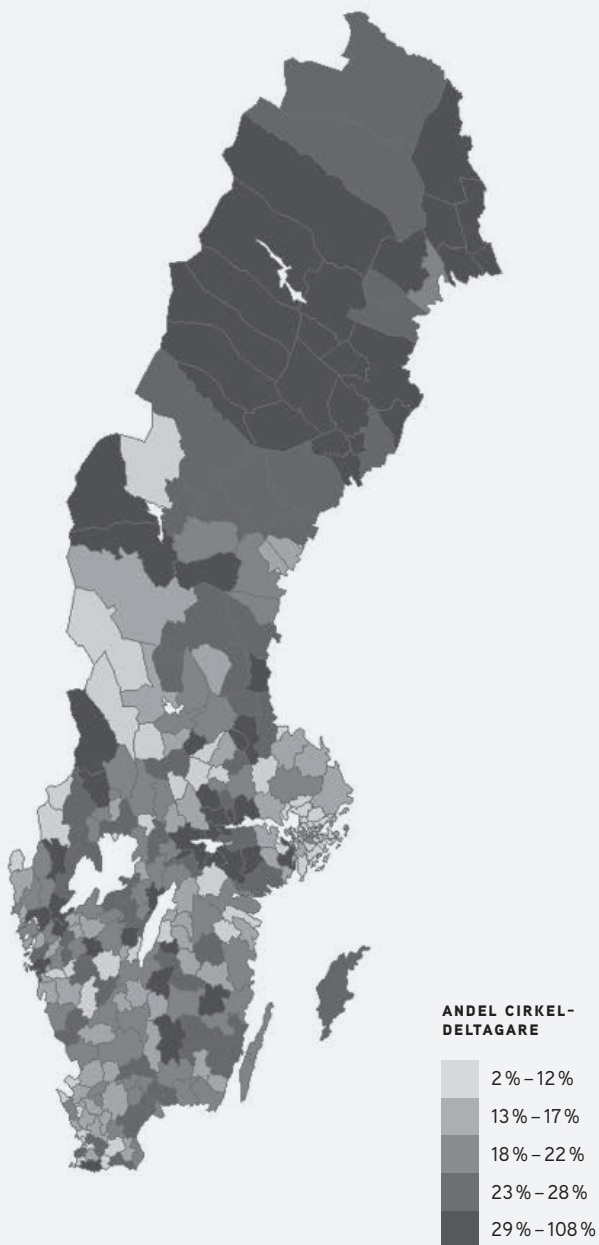
2005	2015							
KOMMUN	CIRKELDELTA- GARE*	ANDEL (%)	ANTAL STUDIECIRKLAR	KOMMUN	CIRKELDELTA- GARE*	ANDEL (%)	ANTAL STUDIECIRKLAR	
Norsjö	96,6	3 628	128	Storuman	108,4	5 572	148	
Åsele	89,5	2 508	129	Åsele	102,6	2 512	110	
Arvidsjaur	84,8	4 933	154	Dorotea	102,4	2 401	79	
Vilhelmina	82,0	5 007	191	Norsjö	89,7	3 133	119	
Oskarshamn	80,6	17 642	205	Bjurholm	67,8	1 414	65	
Storuman	79,2	4 365	134	Arvidsjaur	63,4	3 498	90	
Dorotea	77,7	2 075	94	Sorsele	62,0	1 339	51	
Malå	76,8	2 201	88	Överkalix	61,4	1 838	40	
Sorsele	76,0	1 883	63	Pajala	61,0	3 262	67	
Jokkmokk	75,8	3 579	126	Vilhelmina	59,4	3 401	151	
Lycksele	71,6	7 590	234	Köping	54,5	11 622	191	
Robertsfors	69,2	4 055	125	Malå	54,2	1 419	70	
Hofors	68,0	5 859	129	Robertsfors	50,8	2 862	107	
Bjurholm	67,4	1 439	59	Hofors	49,8	4 011	92	
Pajala	64,4	3 750	138	Haparanda	49,6	4 125	90	
Haparanda	64,2	5 498	132	Vännäs	49,3	3 438	113	
Överkalix	62,5	2 109	85	Lycksele	47,7	4 878	195	
Hultsfred	57,4	7 015	153	Kungsör	44,1	3 067	64	
Tidaholm	57,4	5 919	162	Kalix	44,1	6 140	124	
Söderhamn	57,1	12 793	250	Åre	43,1	3 823	84	

* Andelen cirkeldeltagare är beräknad i relation till kommunernas befolkning i ålder 15 år och uppåt.

Den generella trenden över samtliga svenska kommuner är dock att andelen deltagare minskat mellan åren 2005 och 2015. I hela 270 av 290 kommuner har andelen minskat över detta decennium. Allra mest minskade andelarna i Oskarshamn, Jokkmokk och Vaggeryd. Ökat mest andelsmässigt har man gjort i Storuman, Dorotea, Åsele, Köping och Åre – fem kommuner som samtliga återfinns på listan över högst andel 2015. Figur 3 illustrerar andelen cirkeldeltagare i Sveriges kommuner. Den visar ett tydligt mönster med en högre andel cirkeldeltagare i de norra delarna av landet, men det finns också enstaka mörkare områden kring Västmanland-Närke-Södermanland, delar av Dalsland, och i de norra delarna av Värmland:

FIGUR 3.

Andel deltagare i studiecirkel 2015 i landets kommuner.

Tabell 5 visar var antal och andel cirkeldeltagare ökat mest mellan åren 2005 och 2015. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att den generella trenden är en minskning både i antal och i andel deltagare. Då det gäller studiecirkelverksamheten så minskade antalet deltagare som sagt i 267 av 290 kommuner, medan andelen minskade i 270 av 290 kommuner.

Om vi börjar med förändringen i antalet deltagare, så skedde den största förändringen i Malmö där ökningen bestod av nästan 9 000 fler cirkeldeltagare 2015 jämfört med 2005. Även Köping och Borlänge ökade med över 2 000 deltagare. Därefter kommer Vänersborg, Storuman och Åre, 'som ökade med över 1 000 deltagare.

Andelen deltagare ökade som mest i Storuman (29 procentenheter) följt av Dorotea (25 procentenheter), Åsele (13 procentenheter), Köping (11,4 procentenheter) och Åre (10,9 procentenheter). Värt att notera är att redan på plats 20 (Bjurholm) är ökningen så låg som 0,4 procentenheter, vilket ger en indikation på hur pass få kommuner som faktiskt har haft en ökning andelsmässigt då vi jämför 2005 och 2015.

TABELL 5.
Kommuner med den största ökningen av antalet och andelen deltagare i studiecirklar mellan 2005 och 2015.

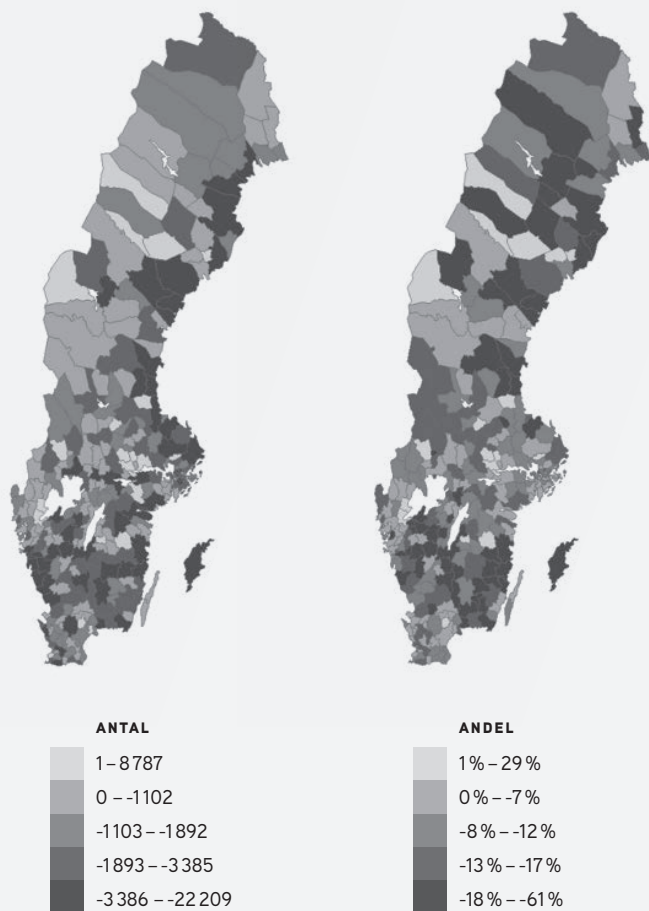
ANTAL CIRKELDELTAGARE				ANDEL (%) CIRKELDELTAGARE*			
KOMMUN	2005	2015	FÖRÄNDRING	KOMMUN	2005	2015	FÖRÄNDRING
Malmö	62 330	71 117	8 787	Storuman	79,2	108,4	29,2
Köping	8 951	11 622	2 671	Dorotea	77,7	102,4	24,7
Borlänge	11 083	13 351	2 268	Åsele	89,5	102,6	13,1
Vänersborg	9 017	10 557	1 540	Köping	43,1	54,5	11,4
Storuman	4 365	5 572	1 207	Åre	32,2	43,1	10,9
Åre	2 653	3 823	1 170	Surahammar	18,9	27,3	8,4
Tranås	4 088	5 025	937	Tranås	27,9	32,6	4,8
Västerås	34 699	35 596	897	Kungsör	39,9	44,1	4,2
Surahammar	1 588	2 265	677	Vänersborg	29,5	33,4	3,9
Knivsta	822	1 289	467	Borlänge	28,4	32,1	3,7
Kungsör	2 712	3 067	355	Skinnskatteberg	28,0	31,7	3,7
Dorotea	2 075	2 401	326	Kinda	21,6	24,5	2,9
Sunne	4 615	4 848	233	Mellerud	22,5	24,6	2,1
Kinda	1 773	1 997	224	Knivsta	8,1	10,2	2,1
Oxelösund	2 227	2 443	216	Sunne	41,1	43,0	1,9
Vännäs	3 243	3 438	195	Vännäs	47,6	49,3	1,6
Östra Göinge	2 086	2 211	125	Oxelösund	23,5	24,6	1,1
Mellerud	1 825	1 920	95	Östra Göinge	18,1	18,9	0,8
Skinnskatteberg	1 122	1 206	84	Ockelbo	26,0	26,7	0,6
Bromölla	2 389	2 440	51	Bjurholm	67,4	67,8	0,4

* Andelen cirkeldeltagare är beräknad i relation till kommunernas befolkning i ålder 15 år och uppåt.

Figur 4 nedan illustrerar förändringen i antalet deltagare och andelen deltagare i studiecirkelar mellan de båda åren:

FIGUR 4.

Förändring i antal och andel deltagare i studiecirkelar 2005 till 2015.

Mönstren som vi ser i de båda kartorna skiljer sig något åt. Medan det största tappet i *antal* deltagare har skett i södra delarna av landet samt längst med kuststräckorna norrut, har *andelstappet* varit relativt sett högre i norra delarna av landet, men även i delar av Småland, Gotland, och Västergötland.

Tydligt är dock att studiecirkelarna har minskat, både räknat i antal deltagare och i andel deltagare i relation till befolkningen.

Studiecirkelverksamhet riktad till utrikes födda deltagare (målgrupp 10)

En del av syftet med denna rapport är att undersöka i vilken utsträckning deltagande i studiecirkelverksamhet kan bidra till att underlätta integration på arbetsmarknaden för individer födda i ett annat land. Denna analys kommer vi se på mer specifikt senare när vi analyserar enskilda individer (se kapitlet: *Individen, studiecirkeln och arbetsmarknaden*). Men redan nu ska vi se i vilken utsträckning studiecirkelverksamheten riktas mot denna grupp, och hur den här specifika verksamheten (målgrupp 10) har förändrats mellan 2005 och 2015.

Tabell 6 visar att de här studiecirkelarna över åren har kommit att utgöra en allt större andel av studiecirkelverksamheten. År 2004 fanns det 252 673 deltagare i studiecirklar riktade mot utrikes födda, 2017 var siffran 359 176 – en ökning med drygt 40 procent. Även antalet studiecirklar riktade mot utrikes födda deltagare har gått upp från 4 639 år 2004, till 6 661 år 2017, också det en ökning med drygt 40 procent. Andelen deltagare har ökat från 10,2 procent 2004 till 21,1 procent 2017, vilket är en dryg fördubbling, medan andelen studiecirklar inriktade mot utrikes födda har ökat från 10,1 procent år 2004 till 19,9 procent år 2017. Utvecklingen för samtliga år visas i tabellen nedan:

TABELL 6.

Antal och andel studiecirklar riktade till utrikes födda deltagare (målgrupp 10) 2004 till 2017, samt antal och andel deltagare i dessa cirklar.

ÅR	ANTAL CIRKELDELTAGARE (MÅLGRUPP 10)	ANTAL STUDIECIRKLAR (MÅLGRUPP 10)	ANDEL (%) CIRKELDELTAGARE (MÅLGRUPP 10)*	ANDEL(%) STUDIECIRKLAR (MÅLGRUPP 10)*
2004	252 673	4 639	10,2	10,1
2005	214 804	4 224	9,2	9,7
2006	216 827	4 125	9,5	9,9
2007	259 341	4 048	12,8	11,1
2008	247 407	4 241	13,0	11,8
2009	267 556	4 669	14,2	13,0
2010	270 425	4 660	14,9	13,5
2011	279 941	5 257	15,6	14,4
2012	282 292	5 918	16,2	15,7
2013	288 056	5 722	17,0	16,2
2014	328 945	6 304	19,3	17,9
2015	333 236	6 595	19,8	19,3
2016	334 629	6 476	20,1	19,4
2017	359 176	6 661	21,1	19,9

* Andelen deltagare och studiecirklar i målgrupp 10 beräknas i relation till samtliga cirkeldeltagare och studiecirklar.

Hur har då målgrupp 10-verksamheten sett ut på kommunal nivå? Tabell 7 visar de 20 kommuner som hade flest cirkeldeltagare i målgrupp 10-verksamhet 2005 respektive 2015:

TABELL 7.
Kommuner med flest deltagare i studiecirkelverksamhet riktade till utrikes födda deltagare (målgrupp 10) 2005 och 2015.

2005			2015			
KOMMUN	ANTAL CIRKEL- DELTAGARE (MÅLGRUPP 10)	ANTAL STUDIECIRKLAR (MÅLGRUPP 10)	ANDEL (%) CIRKELDELTAGARE (MÅLGRUPP 10)*	ANTAL CIRKEL - DELTAGARE (MÅLGRUPP 10)	STUDIECIRKLAR (MÅLGRUPP 10)	ANDEL (%) CIRKELDELTAGARE (MÅLGRUPP 10)*
Stockholm	35 002	307	21,4	Stockholm	44 659	31,5
Göteborg	30 974	256	20,6	Göteborg	43 567	32,1
Malmö	15 504	176	24,9	Malmö	22 135	31,1
Västerås	8 115	130	23,4	Örebro	13 285	37,4
Södertälje	7 977	125	35,0	Södertälje	13 197	58,3
Örebro	7 415	107	17,1	Västerås	12 511	35,1
Botkyrka	6 600	90	50,0	Uppsala	7 826	21,5
Uppsala	5 585	117	13,4	Växjö	7 554	34,1
Järfälla	5 230	90	35,0	Borlänge	7 402	55,4
Linköping	4 390	132	13,7	Botkyrka	7 259	64,2
Huddinge	4 137	57	26,0	Köping	6 812	58,6
Eskilstuna	3 740	80	14,0	Eskilstuna	5 606	24,1
Borås	3 740	102	10,9	Gävle	5 130	23,7
Umeå	3 081	104	6,9	Kristianstad	4 772	27,9
Trelleborg	3 069	25	21,1	Borås	4 634	21,9
Sundbyberg	2 966	45	40,7	Linköping	4 332	19,9
Lund	2 875	70	9,6	Norrköping	3 953	18,4
Växjö	2 540	63	9,6	Umeå	3 355	11,9
Norrköping	2 422	74	9,4	Huddinge	3 313	33,9
Jönköping	2 159	54	6,1	Trelleborg	2 930	27,3

* Andelen cirkeldeltagare (målgrupp 10) beräknas i relation till samtliga cirkeldeltagare i kommunerna.

Återigen när vi ser till antalet deltagare – denna gång i studiecirkelverksamhet riktad till utrikes födda deltagare – så följer listan i hög grad storleken på kommunen. Flest deltagare finns i Stockholm, Göteborg och Malmö både 2005 och 2015.

Det är även intressant att se hur antalet deltagare i studiecirkelar inriktade mot målgrupp 10 har ökat i flertalet kommuner mellan åren 2005 och 2015. I hela 213 kommuner av 290 fanns ett högre antal deltagare, och i 208 kommuner fanns fler studiecirkelar, riktade till utrikes födda deltagare. 2015. Detta är intressant då samtidigt antalet cirkeldeltagare och studiecirkelar totalt minskat i 267 respektive 261 av 290 kommuner. Denna förändring kan vara både efterfråge- och utbudsdriven. Dels kan ökningen av verksamheter riktade till utrikes födda deltagare spegla en ökad efterfrågan på den här typen av verksamheter. Men det skulle också kunna vara utbudsdrivet, då studiecirkelverksamheten generellt tappat deltagare och studieförbunden på grund av detta hittat nya målgrupper för sin verksamhet.

Låt oss därefter gå vidare och se hur stor andel av all studiecirkelverksamhet som riktat sig till utrikes födda deltagare i svenska kommuner 2005 respektive 2015. Tabell 8 visar 2005 och 2015.

År 2015 låg Botkyrka i toppen av tabellen, där drygt 64 procent av all studiecirkelverksamhet var riktad mot målgrupp 10. Samma kommun låg i toppen år 2005, men då var andelen 50 procent. Denna andel är med stor säkerhet även en reflektion av att Botkyrka kommun har en större andel utrikes födda jämfört med det svenska genomsnittet. Detsamma gäller Södertälje som ligger på fjärde plats 2015 (tredje plats 2005), men där andelen deltagare i studiecirkelar inriktade mot utrikes födda deltagare ökat signifikant från 35 procent 2005 till 58,3 procent tio år senare. Oxelösund ligger på andra plats 2015 – en kommun som inte alls fanns med på topp 20-listan 2005.

Vad som är markant är att andelarna i dessa tjugo kommuner har ökat mellan åren 2005 och 2015. År 2005 låg de tjugo kommuner med högst andel studiecirkeldeltagande riktad mot målgrupp 10 mellan 15 till 50 procent. Tio år senare ligger andelarna mellan 34 och 64 procent.

Ser vi på samtliga svenska kommuner så har 213 kommuner fler deltagare i målgrupp 10-verksamhet 2015 än vad man hade tio år tidigare. År 2005 hade 85 kommuner ingen studiecirkelverksamhet riktad mot utrikes födda deltagare. År 2015 var det enbart 32 kommuner som saknade sådan studiecirkelverksamhet.

TABELL 8.

Kommuner med högst andel deltagare i studiecirkel riktade till utrikes födda deltagare (målgrupp 10) 2005 och 2015.

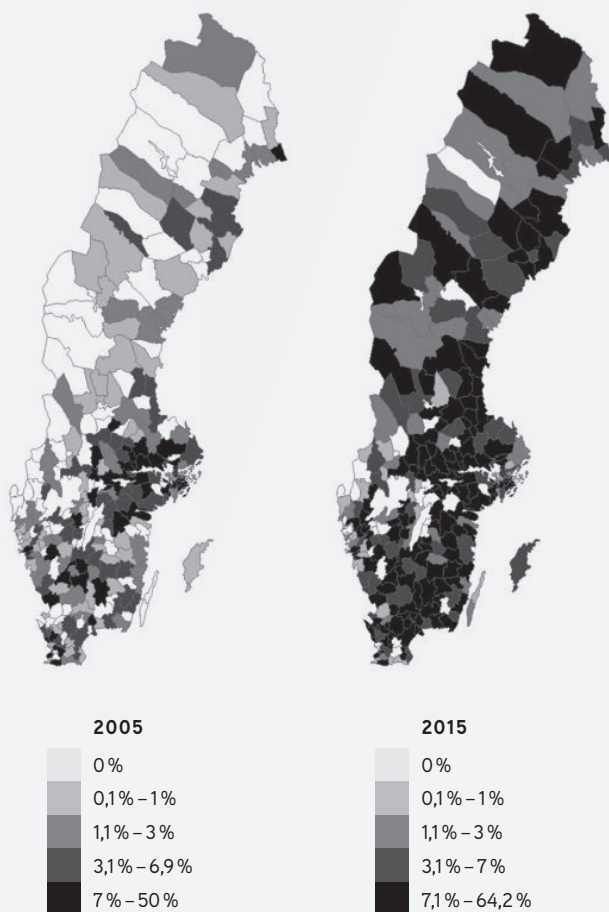
2005				2015			
KOMMUN	ANDEL (%) CIRKELDELTAGARE (MÅLGRUPP 10)*	ANTAL CIRKELDELTAGARE (MÅLGRUPP 10)	ANTAL STUDIECIRKLAR (MÅLGRUPP 10)	KOMMUN	ANDEL (%) CIRKELDELTAGARE (MÅLGRUPP 10)*	ANTAL CIRKELDELTAGARE (MÅLGRUPP 10)	ANTAL STUDIECIRKLAR (MÅLGRUPP 10)
Botkyrka	50,0	7 259	103	Botkyrka	64,2	7 259	103
Sundbyberg	40,7	1 209	43	Oxelösund	59,3	1 209	43
Södertälje	35,0	13 197	137	Köping	58,6	13 197	137
Järfälla	35,0	1 397	54	Södertälje	58,3	1 397	54
Fagersta	35,0	498	20	Borlänge	55,4	498	20
Hallstahammar	29,1	1 698	38	Bjurholm	49,3	1 698	38
Huddinge	26,0	3 313	53	Hällefors	46,7	3 313	53
Malmö	24,9	22 135	315	Avesta	45,9	22 135	315
Solna	24,7	365	18	Alvesta	44,1	365	18
Västerås	23,4	12 511	166	Skinnskatteberg	38,6	12 511	166
Stockholm	21,4	44 659	346	Örebro	37,4	44 659	346
Trelleborg	21,1	2 930	26	Hallstahammar	36,7	2 930	26
Köping	21,0	6 812	71	Kinda	36,6	6 812	71
Göteborg	20,6	43 567	304	Älvkarleby	36,5	43 567	304
Haninge	20,6	2 395	37	Västerås	35,1	2 395	37
Surahammar	18,8	563	24	Sundbyberg	34,5	563	24
Örebro	17,1	13 285	212	Sollentuna	34,4	13 285	212
Gislaved	16,6	1 276	44	Landskrona	34,3	1 276	44
Sollentuna	16,0	1 332	37	Växjö	34,1	1 332	37
Karlskoga	15,1	1 235	47	Huddinge	33,9	1 235	47

* Andelen cirkeldeltagare i målgrupp 10-verksamhet beräknas i relation till samtliga cirkeldeltagare i kommunerna.

Figur 5 illustrerar andelen deltagare i studiecirklar inriktade mot utrikes födda i Sveriges kommuner 2005 och 2015:

FIGUR 5.

Andelen deltagare i studiecirklar inriktade mot utrikes födda deltagare (målgrupp 10) i landets kommuner 2005 och 2015.

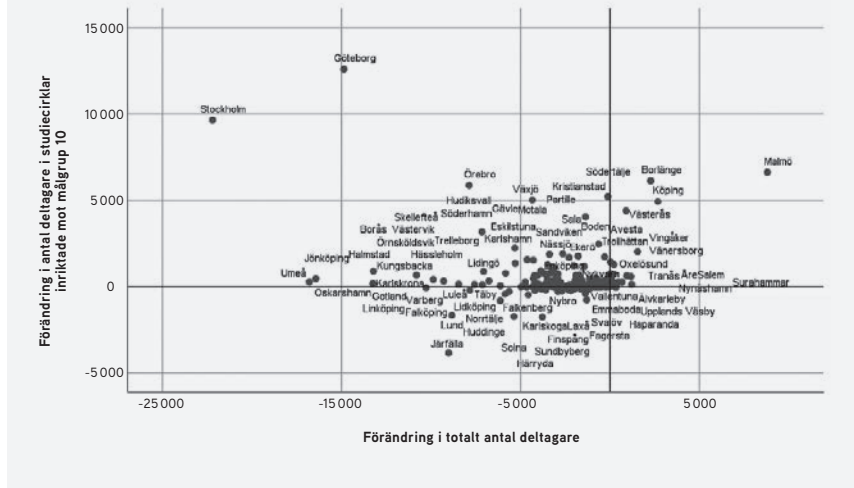
Eftersom de båda kartorna har samma indelning för respektive färgkategori, så framgår det tydligt att andelen svenska kommuner som 2015 har en högre andel av sin studiecirkelverksamhet inriktad mot utrikes födda deltagare har ökat.

Innebär det då nödvändigtvis, på kommunnivå, att det finns en koppling mellan förändringen i det totala antalet deltagare inom studiecirkelverksam-

het och förändringen i antalet deltagare i studiecirkelverksamhet riktad till utrikes födda (målgrupp 10)? Figur 6 visar sambandet mellan de båda förändringarna mellan åren 2005 och 2015:

FIGUR 6.

Förändring av antalet cirkeldeltagare inom studiecirkelverksamhet mellan åren 2005 och 2015 i landets kommuner.

Precis som tidigare diskuterats, så har de allra flesta kommunerna haft en minskning i antalet deltagare mellan åren 2005 och 2015. Ser vi på fördelningen längs y-axeln (förändring i antal deltagare i studiecirklar inriktade mot målgrupp 10) så ser vi att en majoritet av kommunerna hamnar över 0-punkten. Det betyder att under 2015 har man fler deltagare i studiecirklar inriktade mot målgrupp 10 än vad de hade 2005. Dock finns det kommuner som visar på en motsatt trend.

Längst ner till höger i figuren hittar vi de (få) kommuner som ökat i antal deltagare totalt sett, och som 2015 samtidigt hade färre deltagare inom verksamhet inriktad mot utrikes födda deltagare. Längst upp till höger återfinns kommunerna som med både fler cirkeldeltagare totalt sett, och fler deltagare i deltagare i målgrupp 10-studiecirklar. Här sticker Malmö ut, som ökat tydligt inom båda kategorierna. Längst ner till vänster i figuren hittar vi kommunerna med färre deltagare i båda kategorierna. Det allra största antalet kommuner återfinns dock i rutan överst till vänster – där man minskat an-

talet deltagare totalt sett men samtidigt ökat antalet deltagare i studiecirkelar riktade till utrikes födda deltagare. I detta sammanhang sticker Stockholm och Göteborg ut allra mest.

SPRIDNINGSMÖNSTER OCH DELTAGANDE – KULTURPROGRAM

Studieförbundens kulturprogramsverksamhet inkluderar väsentligt många fler deltagare än studiecirkelarna, och antalet arrangemang är mångdubbelt större. Deltagarna i kulturprogram träffas enbart vid ett enstaka tillfälle och inte återkommande som i studiecirkelarna. Det större antalet deltagare framgår tydligt av Tabell 9, som visar utvecklingen av deltagare och kulturprogram mellan åren 2004 och 2017 på nationell nivå. Tabellen visar också hur stor andel av deltagarna och kulturprogrammen utgör av all studieförbundsverksamhet per år:

TABELL 9.

Utveckling av kulturprogramverksamhet 2004 till 2017.

ÅR	ANTAL DELTAGARE I KULTURPROGRAM	ANTAL KULTUR- PROGRAM	ANDEL(%) DELTAGARE I KULTURPROGRAM*	ANDEL(%) KULTUR- PROGRAM*
2004	15 266 330	68 997	82,3	53,8
2005	15 562 410	69 850	83,3	55,3
2006	15 757 859	72 247	83,7	56,7
2007	14 969 936	69 637	84,9	59,4
2008	16 277 891	74 305	86,2	60,9
2009	17 079 560	79 510	86,6	62,2
2010	16 466 153	79 644	86,6	62,7
2011	17 248 733	79 435	87,3	61,0
2012	17 985 118	80 602	88,0	60,5
2013	19 059 845	79 596	88,8	61,4
2014	19 929 626	79 563	89,1	61,4
2015	19 900 975	77 527	89,2	61,1
2016	19 960 765	79 346	89,0	61,9
2017	19 799 200	77 617	88,5	60,9

* Andelen är beräknad i relation till samtliga deltagare och arrangemang i studieförbundens verksamheter. I detta sammanhang är det viktigt att poängtera att antal deltagare i studiecirkelar och annan folkbildningsverksamhet är en mer exakt uppgift än antal deltagare i kulturprogram. I kulturprogrammen är antalet deltagare en uppskattning från studieförbunden, medan deltagande i studiecirkelar och annan folkbildningsverksamhet registreras baserat på personnummer.

År 2004 fanns drygt 15 miljoner deltagare i kulturprogram, fördelade över nästan 69 000 kulturprogram. Dessa utgjorde då cirka 82 procent av alla deltagare och 54 procent av alla arrangemang inom studieförbundens verksamheter. Sedan 2004 har det skett en stadig ökning av antalet deltagare upp till dagens nästan 20 miljoner. Vad gäller antalet arrangemang så når dessa en topp 2012, då det finns drygt 80 600 kulturprogram, för att sedan falla något till dagens 77 600 arrangemang. Andelen deltagare är som högst 2015 (89,2%) för att sedan minska något fram till 2017, då andelen är 88,5 procent. Andelen kulturprogram når sin topp 2010 (62,7 procent) för att sedan gå tillbaka något fram till 2017 då andelen är 60,9 procent. Även om kulturprogrammen utgör en väsentlig del av den totala verksamheten under tidsperioden är det viktigt att komma ihåg att varje kulturprogram äger rum vid ett enskilt tillfälle, medan varje studiecirkel innebär en serie av möten och ett mer långsiktigt deltagande.

Precis som i kartläggningen av studiecirkelverksamheten tidigare kommer vi nu att se på kulturprogrammen i svenska kommuner och återigen göra det med åren 2005 och 2015 som jämförelseår. Tabell 10 visar kommunerna med flest deltagare i kulturprogrammen för dessa båda år.

Precis som fallet var med studiecirkelverksamheten, så ser vi det största antalet deltagare i kulturprogram där invånarantalet är som störst. Stockholm och Göteborg ligger i toppen både 2005 och 2015. År 2005 låg Malmö relativt långt ner på listan över antal deltagare i kulturprogram givet kommunens befolkningsstorlek, men 2015 ligger man på fjärde plats, direkt efter Uppsala. Värt att notera är att många av kommunerna har fler deltagare 2015 än 2005.

Detta är också ett generellt mönster i samtliga kommuner i landet, där 206 av 290 kommuner hade fler deltagare 2015 jämfört med tio år tidigare.

TABELL 10.
Kommuner med flest deltagare i kulturprogram 2005 och 2015.

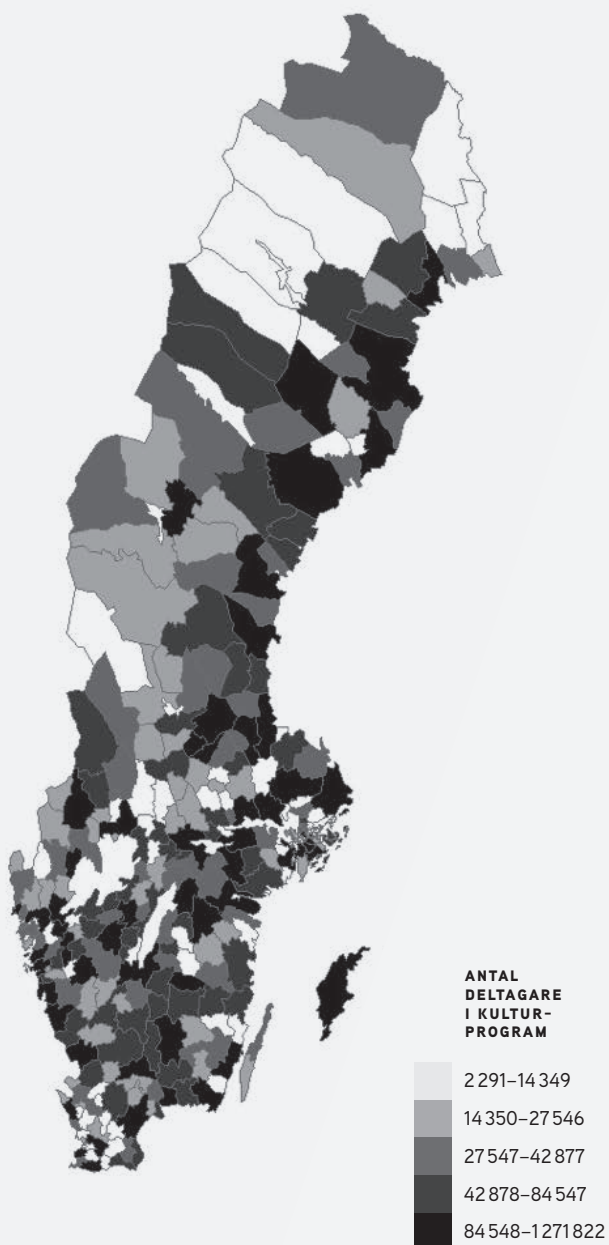
2005		2015					
KOMMUN	ANTAL DELTAGARE I KULTURPROGRAM	ANTAL KULTURPROGRAM	ANDEL (%) DELTAGARE I KULTUR- PROGRAM*	KOMMUN	ANTAL DELTAGARE I KULTURPROGRAM	ANTAL KULTURPROGRAM	ANDEL (%) DELTAGARE I KULTURPROGRAM*
Stockholm	766 125	2 229	118	Stockholm	1 271 822	2 274	166
Göteborg	586 028	1 653	144	Göteborg	1 131 012	2 174	248
Linköping	320 334	815	280	Uppsala	463 573	1 430	266
Karlstad	316 541	916	456	Malmö	453 804	1 463	171
Örnsköldsvik	312 514	714	681	Jönköping	410 370	1 287	374
Örebro	301 390	1 122	285	Linköping	355 824	1 129	281
Jönköping	296 054	902	297	Luleå	339 033	686	528
Uppsala	282 301	1145	186	Örebro	334 258	1065	282
Malmö	278 815	918	122	Gävle	332 387	907	406
Gävle	274 843	676	357	Växjö	296 935	908	412
Umeå	273 288	1 182	296	Halmstad	289 906	849	360
Växjö	255 980	878	398	Umeå	285 861	1 125	285
Halmstad	218 494	723	297	Gotland	276 281	751	567
Skellefteå	217 741	701	365	Kristianstad	253 078	834	371
Motala	202 719	394	585	Norrköping	232 341	931	206
Luleå	190 979	644	313	Karlstad	221 656	753	295
Norrköping	165 495	698	160	Västerås	213 455	726	178
Gotland	163 945	1 083	340	Helsingborg	203 200	615	178
Borås	163 036	711	198	Huddinge	196 992	556	238
Arvika	162 909	458	736	Skellefteå	196 527	872	325

* Andelen deltagare i kulturprogram är beräknad i relation till kommunernas befolkning i ålder 15 år och uppåt.

Figur 7 redovisar antal deltagare i kulturprogram i Sveriges kommuner 2015. Kartan visar hur antalet deltagare i kulturprogram är högre där det bor många individer.

FIGUR 7.

Antal deltagare i kulturprogram 2015 i landets kommuner.

Dock innebär inte ett högt deltagarantal nödvändigtvis att det också är en stor del av befolkningen som deltar i kulturprogrammen. Härnäst tittar vi därför på hur många som deltar i kulturprogram i varje kommun i relation till befolkningens storlek.¹² Tabell 11 visar vilka kommuner som haft den största andelen deltagare under 2005 och 2015.

År 2015 har Åsele störst andel deltagare i relation till kommuninvånarantalet. Här är andelen 1 421, procent vilket indikerar att den genomsnittliga invånaren deltog i fler än 14 kulturprogram under 2015. Tvåa kommer Sotenäs med en andel om 1 157 procent. Även Storuman, Munkfors, Vilhelmina, Karlsborg och Norsjö har andelar över 1 000 procent, vilket indikerar att den genomsnittliga invånaren deltar i minst 10 olika kulturprogram under 2015. Värt att notera är att andelarna generellt sett är högre år 2015 än vad de var år 2005.

12 Denna kvot utgör det vi kallar andelen av befolkningen som deltar. En procentsats om exempelvis 900 % indikerar att i genomsnitt så deltar en invånare i kommunen i nio gånger i ett kulturprogram under ett år. Det är viktigt att återigen poängtera att vi inte kan säga huruvida deltagandet är jämt fördelat mellan kommuninvånarna. Det kan vara så att vissa kommuninvånare deltar i väldigt många kulturprogramsaktiviteter medan andra inte deltar i några.

TABELL 11.
Kommuner med störst andel deltagare i kulturprogram 2005 och 2015.

2005		2015				
KOMMUN	ANDEL(%) DELTAGARE I KULTURPROGRAM*	ANTAL DELTAGARE I KULTURPROGRAM	ANTAL KULTUR- PROGRAM	ANDEL(%) DELTAGARE I KULTURPROGRAM	ANTAL DELTAGARE I KULTURPROGRAM	ANTAL KULTUR- PROGRAM
Vaggeryd	971	99 763	242	1 421	113 063	191
Åsele	897	25 131	218	1 157	28 326	220
Lekeberg	873	50 641	100	1 139	58 543	266
Eksjö	834	115 256	250	1 044	110 518	225
Arjeplog	819	22 241	116	1 027	58 778	420
Storuman	806	44 466	224	1 024	59 576	174
Kramfors	800	137 252	326	1 006	60 403	120
Arvika	736	162 909	458	985	57 075	158
Vilhelmina	728	44 466	448	969	53 469	191
Örnsköldsvik	681	312 514	714	958	30 305	119
Jokkmokk	648	30 580	199	929	85 678	105
Sollefteå	586	104 766	358	916	93 653	504
Motala	585	202 719	394	877	30 630	175
Sävsjö	583	52 094	167	839	118 406	261
Arvidsjaur	568	33 064	132	725	32 249	79
Ydre	548	17 643	82	717	94 550	285
Överkalix	526	17 759	165	687	31 083	114
Tidaholm	523	53 940	267	638	35 957	204
Skinnskatteberg	521	20 898	91	629	34 268	119
Tomelilla	502	53 429	73	626	57 581	185

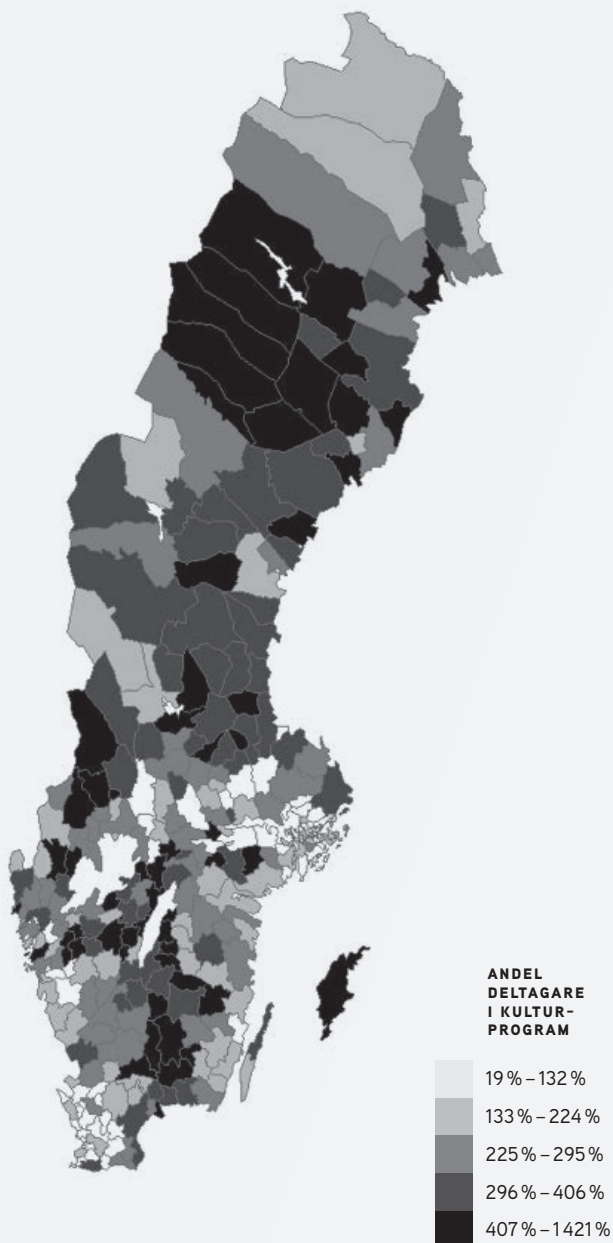
* Andelen deltagare i kulturprogram beräknas i relation till kommunens befolkning i ålder 15 år och uppåt.

Detta är också ett mönster i landet som helhet. I hela 195 av 290 kommuner har det skett en ökning i andelen – dvs. av antalet deltagare i relation till kommunens befolkning mellan dessa år. Figur 8 illustrerar andelen deltagare i kulturprogram i svenska kommuner 2015.

Kartan visar tydligt att andelen deltagare ofta är högre i områden där befolkningen är relativt liten. Det kan vara en konsekvens av att en mindre befolkning i allmänhet innebär en försvagad marknadskraft, där andra kulturaktiviteter som innebär relativt stora fasta kostnader har svårt att klara sig. Där kan studieförbunden fortfarande erbjuda de relativt billiga kulturprogrammen. Det innebär också i så fall att det råder mindre konkurrens från aktiviteter som i högre grad är marknadsfinansierade i dessa områden.

FIGUR 8.

Andel deltagare i kulturprogram i relation till befolkningen 2015 i landets kommuner.

Om vi då fördjupar oss i förändringen mellan åren 2005 och 2015 – vilka kommuner har ökat sitt deltagarantal allra mest och vilka kommuner har ökat mest i andel, dvs. i relation till befolkningens storlek? Detta är något som visas i Tabell 12.

När det gäller antalet deltagare är det många av de befolkningsmässigt större kommunerna som ökat mest. I toppen 2015 hittar vi Göteborg, Stockholm och Uppsala, följda av Malmö och Luleå. Tillsammans har dessa fem kommuner ökat med drygt 1,5 miljoner deltagare i kulturprogram från 2005 till 2015. Andelsmässigt har vi den största ökningen i Sotenäs, Åmål, Mullsjö, Karlsborg och Säter. Förändringen är över 800 procentandelar i samtliga dessa kommuner, vilket innebär att befolkningen som är över 15 år under 2015 deltar i 8 till 11 gånger fler kulturprogram än vad man gjorde 2005.

TABELL 12.
Kommuner med största ökningen av antalet och andelen deltagare i kulturprogram mellan 2005 och 2015.

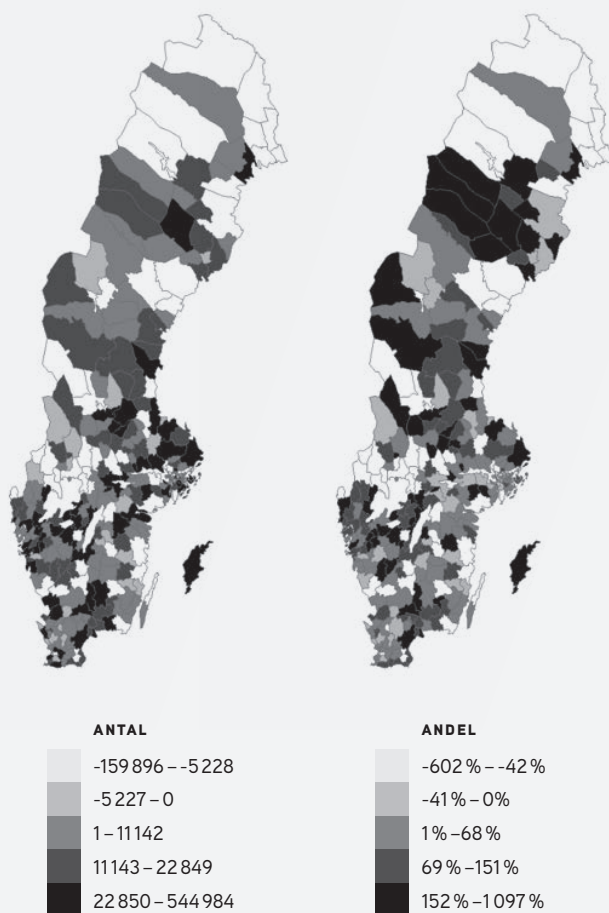
ANTAL DELTAGARE I KULTURPROGRAM			ANDEL(%) DELTAGARE I KULTURPROGRAM*			
KOMMUN	2005	2015	FÖRÄNDRING	KOMMUN	2005	2015
Göteborg	586 028	1 131 012	544 984	Sotenäs	324	1 421
Stockholm	766 125	1 271 822	505 697	Åmål	112	1 044
Uppsala	282 301	463 573	181 272	Mullsjö	100	985
Malmö	278 815	453 804	174 989	Karlsborg	142	1 024
Luleå	190 979	339 033	148 054	Säter	102	929
Norrköping	54 882	193 222	138 340	Munkfors	385	958
Kristianstad	120 610	253 078	132 468	Norsjö	320	877
Jönköping	296 054	410 370	114 316	Lycksele	368	916
Gotland	163 945	276 281	112 336	Gullspång	178	687
Kungälv	45 783	152 861	107 078	Älmhult	232	717
Åmål	11 933	110 518	98 585	Arvidsjaur	568	969
Sotenäs	25 705	113 063	87 358	Hjo	197	588
Huddinge	110 701	196 992	86 291	Ödeshög	336	725
Västerås	131 639	213 455	81 816	Storuman	806	1 139
Säter	9 327	85 678	76 351	Alvesta	182	509
Falköping	81 456	155 196	73 740	Flen	112	436
Alingsås	94 373	166 381	72 008	Götene	252	563
Halmstad	218 494	289 906	71 412	Vilhelmina	728	1 027
Norrköping	165 495	232 341	66 846	Kungälv	146	440
Borlänge	62 574	127 864	65 290	Mellerud	58	333
						275

* Andelen deltagare i kulturprogram är beräknad i relation till kommunernas befolkning i ålder 15 år och uppåt.

Figur 9 illustrerar förändringen i antalet och andelen deltagare i kulturprogrammen mellan dessa båda år:

FIGUR 9.

Förändring i antal och andel deltagare i kulturprogram 2005 till 2015 i landets kommuner.

Kartorna visar hur en majoritet av landets kommuner har haft en ökning både i antalet och andelen deltagare i kulturprogram mellan åren 2005 och 2015. Ökningen har i princip skett över hela landet, undantaget landets nordligaste kommuner, delar av Värmland, Dalarna och Ångermanland, samt vissa mindre kommuner främst i Småland och Halland.

Kulturprogram riktade till utrikes födda deltagare (målgrupp 10)

I den tidigare analysen av studiecirkelverksamheten såg vi att även om antalet och andelen deltagare minskat i denna del av folkbildningsverksamheten, så har det skett en ökning i aktiviteter riktade till utrikes födda deltagare. Kulturprogrammen har snarare sett en generell ökning av arrangemang och deltagare mellan åren 2005 och 2015. Den här delen av rapporten kommer att belysa i vilken utsträckning som detta även gäller arrangemang och deltagare i kulturprogrammen inriktade mot utrikes födda. Tabell 13 nedan visar på utvecklingen på nationell nivå under en något längre tidsperiod (2004 till 2017):

TABELL 13.

Kulturprogram riktade till utrikes födda deltagare (målgrupp 10) 2004 till 2017.

ÅR	ANTAL DELTAGARE I KULTURPROGRAM (MÅLGRUPP 10)	ANTAL KULTUR- PROGRAM (MÅLGRUPP 10)	ANDEL (%) DELTAGARE I KULTURPROGRAM (MÅLGRUPP 10)*	ANDEL (%) KULTUR- PROGRAM (MÅLGRUPP 10)*
2004	612 203	3 090	4,0	4,5
2005	630 797	2 998	4,1	4,3
2006	704 096	3 351	4,5	4,6
2007	829 652	3 313	5,5	4,8
2008	903 814	3 907	5,6	5,3
2009	904 076	4 514	5,3	5,7
2010	872 912	4 488	5,3	5,6
2011	934 825	4 489	5,4	5,7
2012	965 158	4 423	5,4	5,5
2013	982 781	4 520	5,2	5,7
2014	1 182 728	4 995	5,9	6,3
2015	1 212 736	5 129	6,1	6,6
2016	1 244 429	5 206	6,2	6,6
2017	1 107 142	5 072	5,6	6,5

* Andelarna är beräknade i relation till samtliga deltagare i kulturprogram och samtliga kulturprogram i studieförbundens verksamhet.

Det är tydligt att antalet deltagare i kulturprogram riktade till utrikes födda har vuxit under den studerade tidsperioden. År 2004 fanns drygt 612 000 deltagare, en siffra som 2017 var nästan den dubbla (1,1 miljoner). Även antalet arrangemang riktade till denna målgrupp har gått från cirka 3 000 år 2004 till drygt 5 000 år 2017. Andelen deltagare inom kulturprogram som är

riktade till målgrupp 10 har gått från 4 procent 2004 till att 2015 utgöra 5,6 procent av alla deltagare i kulturprogram. Skillnaden är något större då vi ser på andelen kulturprogram med samma målgrupp. Denna siffra har gått från 4,5 procent år 2004 till 6,5 procent 13 år senare.

Låt oss därefter se hur fördelningen av deltagare och kulturprogram med inriktning mot målgrupp 10 ser ut på kommunnivå. Tabell 14 nedan visar fördelningen för de tjugo kommuner som hade flest deltagare 2005 och 2015:

TABELL 14.

Kommuner med flest deltagare i kulturprogram riktade till utrikes födda deltagare (målgrupp 10) 2005 och 2015.

2005				2015			
KOMMUN	ANTAL DELTAGARE I KULTURPROGRAM (MÅLGRUPP 10)	ANTAL KULTURPROGRAM (MÅLGRUPP 10)	ANDEL (%) DELTGARE I KULTURPROGRAM (MÅLGRUPP 10)*	KOMMUN	ANTAL DELTAGARE I KULTURPROGRAM (MÅLGRUPP 10)	ANTAL KULTURPROGRAM (MÅLGRUPP 10)	ANDEL (%) DELTGARE I KULTURPROGRAM (MÅLGRUPP 10)*
Stockholm	161 999	315	21,1	Göteborg	137 776	382	9,5
Göteborg	69 916	318	11,9	Stockholm	121 126	314	12,2
Södertälje	64 128	270	47,2	Malmö	68 999	329	15,2
Botkyrka	35 441	155	32,1	Södertälje	63 037	179	3,4
Örebro	30 926	128	10,3	Huddinge	39 092	197	8,0
Luleå	27 182	47	14,2	Jönköping	32 894	116	3,9
Borås	22 037	116	13,5	Växjö	31 890	90	1,6
Huddinge	15 325	70	13,8	Enköping	31 688	6	4,7
Malmö	11 940	93	4,3	Borås	28 830	82	11,7
Haninge	11 747	7	24,6	Botkyrka	27 662	66	10,7
Västerås	11 053	85	8,4	Norrköping	27 173	187	4,0
Växjö	9 671	57	3,8	Helsingborg	24 466	61	6,0
Sundbyberg	9 611	79	22,5	Västerås	23 597	68	7,3
Helsingborg	8 690	53	6,1	Trollhättan	21 927	35	6,7
Umeå	8 254	98	3,0	Halmstad	21 195	73	3,4
Uppsala	7 138	79	2,5	Haninge	20 902	28	1,0
Katrineholm	6 864	25	8,2	Eskilstuna	19 388	72	0,5
Sollentuna	6 626	26	20	Kristianstad	16 885	79	11,1
Halmstad	6 226	49	2,8	Örebro	15 678	144	0,3
Nyköping	6 099	21	4,2	Uppsala	15 631	138	17,2

* Andelen deltagare i målgrupp 10-kulturprogram är beräknad i relation till samtliga deltagare i kulturprogram i kommunen.

I Tabell 14 ser vi hur de kommuner som hade flest antal deltagare i kulturprogram inriktade mot målgrupp 10 också var de största kommunerna i landet – Stockholm och Göteborg. På tredje plats hittar vi Malmö 2015, en kommun som låg något längre ner på listan år 2005. Södertälje är också en av de kommuner som legat högt både år 2005 och 2015, en kommun som, liksom Botkyrka, har en relativt hög andel utrikes födda invånare.

Om vi ser till landet som helhet så hade 147 kommuner kulturprogram inriktade mot målgrupp 10 år 2005. Tio år senare var det 231 kommuner som hade kulturprogram med en sådan inriktning. I 193 kommuner fanns fler deltagare i den här verksamheten 2015 jämfört med år 2005. Intressant är dock att den kommun som båda åren haft flest deltagare faktiskt backat med nästan 25 000 deltagare mellan de båda åren. Däremot ökade antalet deltagare väsentligt i både Göteborg och Malmö.

Om vi istället ser till *andelen* deltagare inom kulturprogrammen riktade till utrikes födda deltagare får vi följande Tabell 15:

TABELL 15.
Kommuner med störst andel deltagare i kulturprogram riktade till utrikes födda deltagare (målgrupp 10) 2005 och 2015.

2005				2015			
KOMMUN	ANDEL (%) DELTAGARE (MÅLGRUPP 10)*	ANTAL DELTAGARE I KULTURPROGRAM (MÅLGRUPP 10)	ANTAL KULTURPROGRAM (MÅLGRUPP 10)	KOMMUN	ANDEL (%) DELTAGARE (MÅLGRUPP 10)*	ANTAL DELTAGARE I KULTURPROGRAM (MÅLGRUPP 10)	ANTAL KULTURPROGRAM (MÅLGRUPP 10)
Södertälje	47,2	64 128	270	Perstorp	42,2	2 927	2
Botkyrka	32,1	35 441	155	Södertälje	38,8	63 037	179
Haninge	24,6	11 747	7	Enköping	35,2	31 688	6
Sundbyberg	22,5	9 611	79	Åstorp	33,9	4 970	5
Stockholm	21,2	161 999	315	Hällefors	33,5	2 719	20
Sollentuna	20,0	6 626	26	Sigtuna	31,9	11 094	31
Surahammar	16,8	1 780	4	Sollentuna	27,8	9 311	10
Luleå	14,2	27 182	47	Haninge	23,5	20 902	28
Huddinge	13,8	15 325	70	Solna	22,4	4 369	3
Borås	13,5	22 037	116	Sundbyberg	22,3	7 637	30
Göteborg	11,9	69 916	318	Botkyrka	21,7	27 662	66
Älvkarleby	11,3	1 022	11	Lindesberg	20,3	4 925	37
Örebro	10,3	30 926	128	Avesta	20,3	11 701	13
Upplands Väsby	9,5	3 545	36	Boden	20,0	13 164	13
Sigtuna	9,2	1 926	5	Huddinge	19,8	39 092	197
Västerås	8,4	11 053	85	Eskilstuna	19,6	19 388	72
Katrineholm	8,2	6 864	25	Trollhättan	18,8	21 927	35
Solna	7,8	2 648	29	Vansbro	17,8	3 212	2
Olofström	7,4	1 931	8	Fagersta	17,3	4 158	29
Järfälla	7,0	4 822	47	Ljusnarsberg	17,3	2 769	17

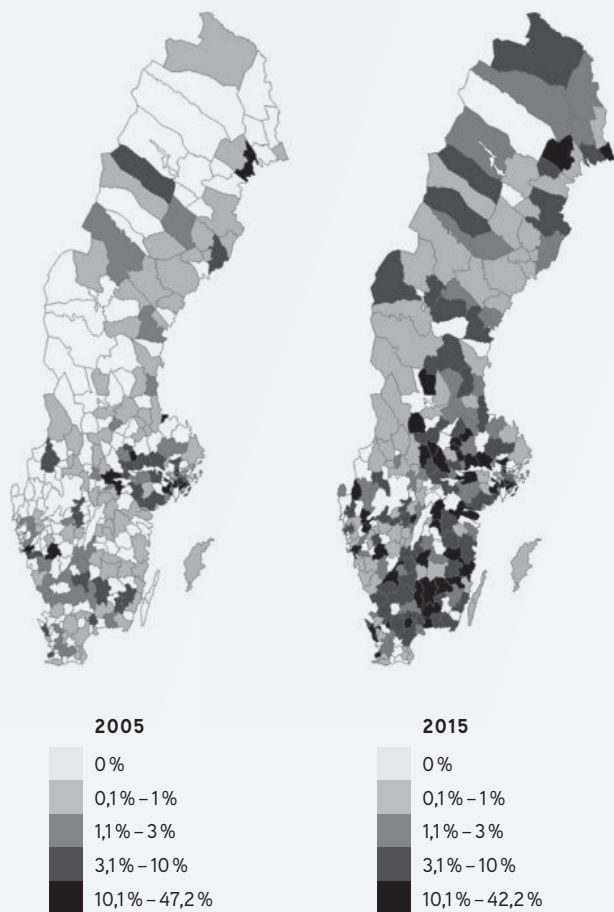
* Andelen deltagare i målgrupp 10-kulturprogram beräknas i relation till samtliga deltagare i kulturprogram i kommunen.

År 2005 fanns många av kommunerna med högst andel i Stockholmsområdet. Även vissa större kommuner som Luleå, Borås, Örebro och Västerås var bland de tjugo kommuner som hade störst andel deltagare inom kulturprogrammen inriktade mot utrikes födda deltagare. År 2015 återfinns relativt få av dessa kommuner på listan. Istället hittar vi fler mindre kommuner med höga andelar. Detta kan delvis vara en spegling av att många mindre kommuner tagit emot en relativt högre andel flyktingar per invånare under de senaste åren, vilket med stor sannolikhet ökat efterfrågan på den här typen av kulturprogram. Fortfarande hittar vi dock en lång rad kommuner som är lokaliserade till Stockholmsområdet.

I landet som helhet var det 138 kommuner som hade fler deltagare i kulturprogram inriktade mot målgrupp 10 2015 jämfört med 2005, i 58 kommuner var siffran lägre, och i övriga kommuner var siffran oförändrad mellan åren (främst beroende på att sådan verksamhet saknades vid båda tillfällena). Figur 10 visar på förändringen i andelen deltagare i kulturprogram inriktade mot målgrupp 10 i landets kommuner 2005 och 2015:

FIGUR 10.

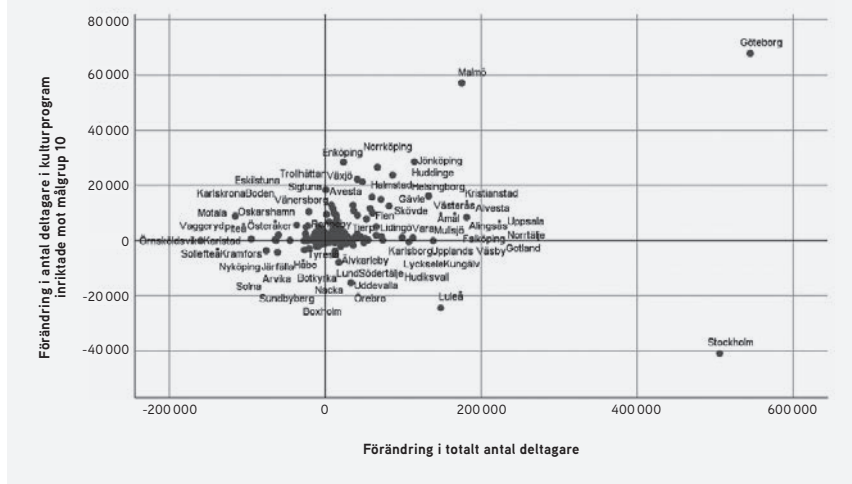
Andelen deltagare i kulturprogram riktade till utrikes födda deltagare (målgrupp 10) i landets kommuner 2005 och 2015.

I vilken grad finns det en koppling mellan förändringen i antal deltagare totalt sett inom kulturprogrammen och antalet deltagare i kulturprogram inriktade mot utrikes födda? Figur 11 visar detta på kommunnivå. Nollpunkten finns markerad för respektive variabel, så att man enkelt kan se var det skett en ökning respektive minskning mellan åren 2005 och 2015:

FIGUR 11.

Förändring i antal deltagare i kulturprogram mellan 2005 och 2015 i landets kommuner.

Längst upp till vänster hittar vi de kommuner som minskade antalet deltagare inom kulturprogrammen, men som samtidigt ökade antalet deltagare inom kulturprogram som var inriktade mot utrikes födda (målgrupp 10). Längst ner till vänster hittar vi de kommuner som minskade i båda avseendena. Uppe till höger hittar vi de kommuner som ökade både i antal deltagare i kulturprogram och i antal deltagare i kulturprogram inriktade mot målgrupp 10. Här sticker Göteborg och Malmö ut. Nere till höger ligger de kommuner som ökade i antalet deltagare totalt sett, men som minskade i antalet deltagare i kulturprogram inriktade mot målgrupp 10. Här sticker Stockholm ut specifikt, men även Luleå till viss del.

Nästa steg i kartläggningen av studieförbunden i Sverige berör verksamhetsformen *annan folkbildningsverksamhet*.

SPRIDNINGSMÖNSTER OCH DELTAGANDE – ANNAN FOLKBILDNINGSVERSAMHET

Även annan folkbildningsverksamhet ingår i studieförbundens verksamhet, men denna verksamhetsform står för en mindre andel av deltagandet. Mellan 700 000 till 800 000 deltagare har varit med på en årlig basis, vilket motsvarar cirka 3 till 4 procent av det totala deltagandet i studieförbundens verksamheter. Tabell 16 visar hur de nationella siffrorna förändrats mellan åren 2004 och 2017:

TABELL 16.**Utveckling av annan folkbildningsverksamhet 2004 till 2017.**

ÅR	ANTAL DELTAGARE I ANNAN FOLKBILDNINGS- VERKSAMHET	ANTAL ARRANGEMANG, ANNAN FOLKBILDNINGS- VERKSAMHET	ANDEL (%) DELTAGARE I ANNAN FOLKBILDNINGS- VERKSAMHET*	ANDEL (%) ARRANGEMANG, ANNAN FOLKBILDNINGS- VERKSAMHET*
2004	809 375	13 349	4,4	10,4
2005	786 990	13 128	4,2	10,4
2006	773 854	13 442	4,1	10,5
2007	647 076	11 046	3,7	9,4
2008	688 713	11 873	3,6	9,7
2009	743 209	12 535	3,8	9,8
2010	731 945	12 854	3,9	10,1
2011	727 058	14 200	3,7	10,9
2012	707 816	14 772	3,5	11,1
2013	703 017	14 604	3,3	11,3
2014	726 166	14 792	3,2	11,4
2015	738 626	15 173	3,3	12,0
2016	804 067	15 451	3,6	12,1
2017	872 224	16 448	3,9	12,9

* Andelen är beräknad i relation till samtliga deltagare och arrangemang i studieförbundens verksamheter. I detta sammanhang är det viktigt att poängtera att antal deltagare i studiecirklar och annan folkbildningsverksamhet är en mer exakt uppgift än antal deltagare i kulturprogram. I kulturprogrammen är antalet deltagare en uppskattning från studieförbunden, medan deltagande i studiecirklar och annan folkbildningsverksamhet registreras baserat på personnummer.

Denna verksamhet faller delvis utanför fokus för denna rapport. Dock redovisas tabeller för denna verksamhet i Bilaga 1. Tabellerna som redovisas är:

- Kommuner med flest deltagare 2005 och 2015.
- Kommuner med störst andel deltagare 2005 och 2015.
- Kommuner med störst förändring i antalet och andelen deltagare mellan 2005 och 2015.
- Utveckling av verksamhet riktad till utrikes födda (målgrupp 10) mellan åren 2004 och 2017.
- Kommuner med störst andel deltagare i verksamhet riktad till utrikes födda (målgrupp 10) 2005 och 2015.

Om vi ser till landet som helhet så ökade antalet deltagare i 121 av landets kommuner, medan det minskade i 167 kommuner. Totalt sett var det en minskning om drygt 48 000 deltagare 2015 jämfört med 2005. Ser vi istäl-

let till deltagande i annan folkbildningsverksamhet riktad till utrikes födda deltagare så ökade den i 188 kommuner under samma tidsperiod, medan den minskade i 29 kommuner. Totalt fanns det cirka 40 000 fler deltagare i annan folkbildningsverksamhet inriktad mot utrikes födda deltagare 2015 jämfört med 2005.

STUDIECIRKLAR, KULTURPROGRAM OCH KOMMUNERNAS SOCIOEKONOMISKA STRUKTURER

Hittills har vi tittat på spridningen av studiecirklar och kulturprogram i svenska kommuner. Vi har även sett i vilken grad verksamheterna har förändrats mellan åren 2005 och 2015, samt hur en alltmer omfattande del av dessa verksamheter inriktats mot individer med invandrarbakgrund (i statistiken kallad "målgrupp 10"). Ett övergripande syfte med denna rapport är att kartlägga folkbildningens roll för integration på arbetsmarknaden med särskilt fokus på individer som är utrikes födda. För att göra detta behöver man få en bättre förståelse av de kommuner som folkbildningen, i form av studiecirklar och kulturprogram, faktiskt verkar i. Vad kännetecknar kommuner där folkbildningen är stark? Hur ser arbetsmarknaden ut? Hur stor är andelen utrikes födda? I vilken utsträckning finns det tillgång till andra former av utbildning? Och inte minst – hur ser den allmänna utvecklingen ut i de här kommunerna?

Mycket av den ekonomiska och sociala utvecklingen i en kommun hänger ihop med befolkningsutvecklingen. Litteraturen och praktiken visar på hur en långvarig negativ nettomigration, dvs. fler personer som flyttar ifrån en plats än vad som flyttar till en plats, påverkar både arbetsmarknad och sociala faktorer. När färre individer väljer att bo på eller flytta till en plats så blir arbetsmarknaden försvagad och kommunen framstår som mindre attraktiv för företag att lokalisera sin verksamhet till. Det gör i sin tur att kommunen inte kan erbjuda lika många arbetstillfällen. Dessutom påverkas ofta variationen av arbeten som kan erbjudas, eftersom dessa platser ofta kännetecknas av lägre utbildningsnivåer och därför inte attraherar lika många tjänsteföretag som kräver kompetens till sin verksamhet.

Men en begränsad eller avtagande befolkning kan också påverka tillgången till utbildning. På platser där antalet elever minskar tenderar den offentliga servicen att göra detsamma. Det gör till exempel att man ofta har mer begränsad tillgång till utbildning på gymnasienivå. Tillgång till högre utbildning finns framförallt i våra största kommuner, vilket inte alltid är inom pendlingsavstånd för kommuner där befolkningen avtar eller är liten.

Korrelationen (dvs. sambandet) mellan de båda är 0,674 och positiv, vilket bekräftar att i kommuner där en högre andel av befolkningen deltar i studiecirklar så deltar samtidigt också en högre andel i kulturprogram. Det gör att

R² Linear = 0,454

Y-axis label: Antal deltagare i kulturprogram 2015 (loggad skala)

X-axis label: Förändring i totalt antal deltagare

vi kan förvänta oss ett liknande relationer för andelen som deltar i studiecirk-
lar respektive kulturprogram i svenska kommuner, i relation till andra socio-
ekonomiska faktorer på platsen.

Tabell 17 presenterar korrelationskoefficienter mellan högre andelar del-
tagare i studiecirklar respektive kulturprogram för 2015 som andel av befolk-
ningen, och hur dessa andelar samverkar med andra socio-ekonomiska fak-
torer i kommunerna. Vi vill återigen påminna om att en korrelationsanalys
av detta slag inte påvisar kausalitet, dvs. orsakssamband, utan enbart belyser
samband. Tabellen ger också information om huruvida korrelationen mellan
varje variabel och andel deltagande i studiecirklar respektive kulturprogram
är statistiskt signifikant.

TABELL 17.

**Korrelationer mellan hög andel deltagare i studiecirklar respektive
kulturprogram, och ekonomiska och socioekonomiska variabler.**

VARIABEL	ANDEL DELTAGARE I STUDIECIRKLAR 2015	ANDEL DELTAGARE I KULTURPROGRAM 2015
Befolkningsstorlek	- 0,292**	- 0,184**
Nettomigration	- 0,323**	- 0,287**
Andel högutbildade	- 0,436**	- 0,386**
Andel kortare formell utbildning	0,268**	0,164**
Sysselsättningsgrad	- 0,065	- 0,061
Andel utrikes födda	- 0,243**	- 0,081
Sysselsättningsgrad utrikes födda	- 0,454**	- 0,413**
Flyktigmottagande per capita	0,397**	0,393**
Lönenivå	- 0,438**	- 0,440**
Lönenivå utrikes födda	- 0,261**	- 0,403**
Tillgång till gymnasieutbildning	- 0,564**	- 0,510**
Tillgång till högre utbildning	- 0,536**	- 0,481**
Avgångsbetyg i ÅK 9	- 0,409**	- 0,369**

** indikerar att korrelationen är statistiskt signifikant på nivå 0,01. Se Tabell 1 för definitioner av variabler.

Till att börja med kan vi notera att kommuner som har en högre andel del-
tagare i både studiecirklar och kulturprogram också är kommuner som 2015
haft en relativt liten befolkning (korrelationskoefficienter -0,292 och -0,184).
Med en mindre *befolkningsstorlek* så kommer, som tidigare nämnts, en rad
utmaningar både vad gäller den offentliga servicen med exempelvis utbild-
ningsmöjligheter, men det påverkar även arbetsmarknaden och den service
som i allmänhet erbjuds på platsen. I en kommun med liten befolkning finns

över lag ett mindre omfattande utbud av kultur och andra mötesplatser. Det skulle kunna vara så att den typen av verksamheter som studieförbunden här erbjuder därför blir ännu viktigare.

Vi ser också att kommuner där en högre andel av befolkningen deltar i studiecirklar och kulturprogram är platser som fler flyttar ifrån än flyttar till (*nettomigration*). Denna variabel hänger i hög grad ihop med kommunens befolkningsstorlek, eftersom det främst är mindre kommuner som tenderar att tappa sina invånare över tid. Här ligger korrelationskoefficienterna på -0,303 och -0,287.

Om vi sedan tittar på *utbildningsnivåerna* – uttryckt som andelen av arbetskraften som har en längre utbildning om tre år eller mer – så hittar vi åter igen negativa och signifikanta korrelationer (-0,436 och -0,386). Det visar att andelen av befolkningen som deltar i studiecirklar och kulturprogram är högre i kommuner där en mindre andel av arbetskraften har en universitets- eller högskoleexamen. Det skulle kunna bero på att många ändå väljer att studera i denna form som inte leder till en examen, men där man ändå har möjlighet att utvecklas kunskapsmässigt. Vi hittar även en högre andel kortutbildade, med en utbildning kortare än 2-årigt gymnasium, i de kommuner där en högre andel av befolkningen deltar i studiecirklar och kulturprogram. Korrelationskoefficienterna är 0,268 och 0,164.

Gällande *sysselsättningsgraden* i kommunen och andelen deltagare så hittar vi inga signifikanta samband. Det är alltså inte en högre andel av befolkningen som deltar i studiecirklar och kulturprogram i kommuner där arbetslösheten är högre. Man skulle hypotetiskt sett kunnat tänka sig en högre andel eftersom all form av utbildning skulle kunna stärka individens konkurrenskraft på arbetsmarknaden, men att steget till en högskoleutbildning kanske kan vara långt i vissa fall och att man då i högre grad skulle kunnat efterfråga den typ av utbildning som studieförbunden erbjuder. Men på aggregerad kommundnivå ser vi alltså inte några sådana samband mellan deltagande på arbetsmarknaden och andelen som deltar i studieförbundsverksamhet. Detta utesluter inte nödvändigtvis att sambandet ändå kan finnas på individnivå, något vi återkommer till i del 2 av denna studie.

Om vi därefter ser på sambanden mellan andelen *utrikes födda* i kommunen och andelen som deltar i studiecirkelverksamhet så hittar vi ett negativt, signifikant samband för studiecirklar (-0,243), medan sambandet är insignifikant för andelen deltagare i kulturprogram. Vi hittar även ett negativt, signifikant samband mellan andelen utrikes födda som är integrerade på arbetsmarknaden och andelen deltagare i studiecirklar och kulturprogram (-0,454

respektive -0,413). De kommuner där det finns en högre andel deltagare i studiecirklar och kulturprogram var också kommuner som tog emot fler flyktingar per invånare under den stora flyktingvågen år 2015. Korrelationerna här är 0,397 respektive 0,393. Värt att notera är att asylsökande inte deltar i studiecirkelverksamhet. Däremot skulle det kunna innebära en större efterfrågan på aktiviteter inriktade mot utrikes födda i dessa kommuner de kommande åren.

Om vi därefter går vidare till kommunernas *lönestrukturer* och andelen deltagare i studiecirklar och kulturprogram, så är sambandet negativt och signifikant (-0,438 respektive -0,440). Det innebär att ju lägre den genomsnittliga lönen är, desto högre andel deltar i studiecirklar och kulturprogram i kommunen. Detta samband gäller även den genomsnittliga lönenivån bland de som är utrikes födda, där korrelationskoefficienterna är -0,261 respektive -0,403. Den genomsnittliga lönenivån är naturligtvis kopplad till kommunens utbildningsnivåer, eftersom högutbildade tenderar att ha en högre inkomst.

Slutligen tittar vi på de *utbildningsstrukturer* som finns i kommunerna och vi gör det via tre olika variabler. Dels tittar vi på (1) hur tillgången till gymnasieutbildning ser ut i kommunen, dvs. hur många anställda det finns på gymnasienivå i relation till antalet unga i gymnasieålder, (2) hur tillgången till högre utbildning ser ut, dvs. hur många anställda det finns på högskole- eller universitetsnivå i relation till antalet unga i gymnasieålder (här tittar vi även på tillgång i närliggande kommuner) samt (3) det genomsnittliga avgångsbetyget i årskurs 9 i kommunen, för att få en uppfattning om utbildningskvaliteten i kommunen. Vi tar dessa tre variabler och korrelerar med andelen deltagare i studiecirklar och kulturprogram. Resultaten visar att kommuner som har en sämre tillgång till gymnasieutbildning har en högre andel deltagande i studieförbundsverksamhet (-0,564 respektive -0,510) och även en sämre tillgång till högre utbildning (-0,536 respektive -0,481). Det innebär att i kommunerna där en högre andel deltar i studiecirklar och kulturprogram så finns det en sämre tillgång till andra former av utbildning. Dessutom visar resultaten på att en större andel deltar i kommuner där avgångsbetygen i årskurs 9 är jämförelsevis låga. Här är korrelationen -0,409 respektive -0,369.

Eftersom samtliga samband som nu beskrivits gäller på en aggregerad kommunnivå och endast visar övergripande mönster, men inte förklarar sambanden för enskilda individer, så går vi nu vidare till del 2 i rapporten. I denna del kommer vi istället att gå in på individnivå för att se vilken roll deltagande i studiecirklar kan påverka enskilda individer.

Individen, studiecirkeln och arbetsmarknaden

I denna del av rapporten ska vi gå vidare och se huruvida deltagande i studiecirkel kan påverka individers inträde på arbetsmarknaden, men även om deltagandet påverkar deras inkomst. Analysen grundar sig på data från Statistiska Centralbyrån, SCB, som har information om bland annat individers kön, ålder, födelseland och utbildningsbakgrund.¹³ Dessa individer kan även kopplas till arbetsmarknaden genom att se när de träder in och ut ur arbetsmarknaden och vad de gör istället. Underlagen från SCB har även kopplats samman med data från Folkbildningsrådet vilket gör att vi kan särskilja individer som har deltagit respektive inte deltagit i studiecirkel.

Data för deltagande i studiecirkel finns tillgänglig för åren 2012 till 2016 vilket innebär en tidsmässig begränsning för analysen. Ytterligare en begränsning är att vi inte har möjlighet att identifiera syftet med kursen, till exempel om den specifikt riktats mot utrikes födda. Det kan vara ett hinder om syftet är att studera effekter av inträde på arbetsmarknaden för specifika grupper, men kan hanteras genom exempelvis specifika urval av individer.

Nedan följer först en del där vi beskriver deltagarna med hjälp av statistiken. Därefter följer den empiriska analysen.

CIRKELDELTAGARNA 2012–2016 – BESKRIVANDE STATISTIK

Vi inleder med att beskriva deltagarna och börjar med åldersfördelningen bland alla som deltog i en studiecirkel.¹⁴ Vi har valt att redovisa år 2016 i figur 13 (skillnaden mellan åren 2012 till 2016 är marginell). Figuren visar en

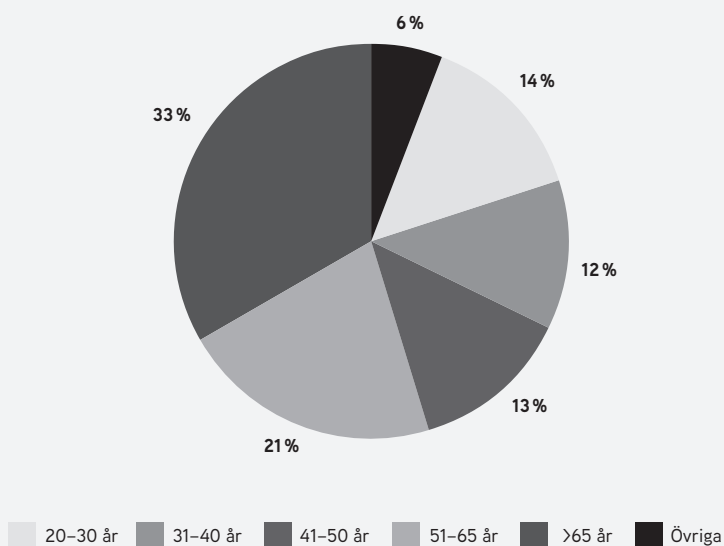
¹³ Denna data omgärdas av strikt sekretess och etik- och sekretessprövning innan utlämning och den ska användas med försiktighet så att inga individer och företag kan urskiljas.

¹⁴ Vår individdata sträcker sig enbart från åldrarna 15 år och uppåt. Det innebär att vi inte inkluderar individer från 13 år som annars kan delta i en studiecirkel. Eftersom vi enbart är intresserade av kopplingen mellan studiecirkeldeltagande och deltagande på arbetsmarknaden så exkluderar vi dessutom individer under 20 år, eftersom en majoritet av dessa fortfarande studerar och inte kan förväntas vara aktiva på arbetsmarknaden.

övervikt mot äldre individer, då omkring en tredjedel av alla deltagare är över 65 år. Räknar vi dessutom in de som är över 50 så utgör de mer än 50 procent av alla studiecirkeldeltagare i vårt urval. Omkring 14 procent av de som deltog är mellan 20 och 30 år, vilket också är åldern då många träder in på arbetsmarknaden för första gången. Något färre utgörs av åldersgruppen precis över, dvs. 31- till 40-åringar. Samma storleksordning gäller för gruppen 41- till 50-åringar.

FIGUR 13.

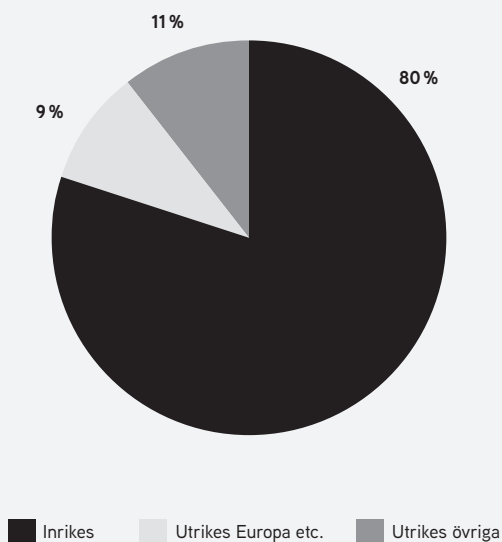
Åldersfördelning bland cirkeldeltagare 2016.

I figur 14 presenteras fördelningen mellan inrikes och utrikes födda deltagare 2016 i vårt urval. Utrikes födda är de individer som är födda i ett annat land. Vi har valt att dela upp utrikes födda i två grupper. Den ena är de som kan sägas ligga närmare Sverige geografiskt och/eller kulturellt. I den gruppen (Europa med flera) ingår Europa, USA, Kanada och Oceanien. Den andra gruppen är därmed övriga, såsom länder i Afrika och Asien, men även Ryssland och länder i Sydamerika. Vi ser att drygt 9 procent är utrikes födda deltagare som kommer från länder kategoriserade som Europa med flera. En något större andel har sitt ursprung i övriga länder.

FIGUR 14.

Fördelning mellan inrikes och utrikes födda deltagare 2016.

Det är viktigt att poängtera att många individer i vår data deltar i flera studie-cirklar men att vi i behandling av data och den empiriska analysen har valt att hantera det som om de har deltagit eller inte. Hur många gånger som var och en deltagit tas därmed inte med i beräkningen.¹⁵

Tabell 18 visar antalet individer som ingår i vår data 2012–2016 och dessa har av naturliga skäl ökat i takt med att landets befolkning ökat, och är drygt 8,2 miljoner 2016. Av alla individer är 17 procent utrikes födda 2012, och 2016 har dessa ökat till närmare 20 procent. Vi kan anta att denna data inte innehåller många av de individer som kom till Sverige under den stora migration som hade sin topp i oktober 2015. Den absoluta majoriteten av dessa har med största sannolikhet inte hunnit registreras i statistiken för individer 2016.

¹⁵ Detta kan dock vara föremål för vidare analys men för syftet i denna rapport är deltagande en indikator på om individen är benägen att delta överhuvudtaget. Det skulle kunna antas vara någon form av benägenhet hos individen att delta i utbildning – ett karaktärsdrag som skulle kunna bidra till benägenheten att även söka jobb och delta på arbetsmarknaden. Valet att delta kan därmed omgärdas av andra individuella karaktärsdrag som vi i detta steg av analysen inte känner till.

Av de individer som är utrikes födda deltar omkring 8,5 procent i någon form av studiecirkel. Andelen ökar enbart marginellt mellan 2012 och 2016. Av de som är utrikes födda är nära 50 procent födda i ett land utanför gruppen Europa med flera och av dessa är det nära 9 procent som år 2012 deltog i en studiecirkel. År 2016 var det istället 9,6 procent av de som är utrikes födda utanför Europa m.fl. som deltog i en studiecirkel. Det är alltså något fler inom denna grupp som deltar i en studiecirkel, än inom gruppen "utrikes" som helhet.

TABELL 18.

Fördelning av utrikes och inrikes födda individer i befolkningen och i studiecirkelverksamhet 2012 till 2016.

	2012	2013	2014	2015	2016
Antal individer	7 943 854	7 998 570	8 065 083	8 133 654	8 233 887
Utrikes födda <i>(andel av alla, %)</i>	17,2	17,7	18,4	19	19,8
Antal utrikes födda	1 369 449	1 419 501	1 480 168	1 542 270	1 634 234
Utrikes födda – deltagit i studiecirkel <i>(andel av utrikes födda, %)</i>	8,5	8,4	8,4	8,6	8,7
Utrikes utanför Europa m fl <i>(andel av utrikes födda, %)</i>	46,9	48	49,3	50,5	52,3
Utrikes födda utanför Europa m fl – deltagit i studiecirkel <i>(andel av utrikes födda, utanför Europa m fl., %)</i>	8,9	8,8	8,9	9,4	9,6

I tabellerna som följer nedan visas fördelningen mellan inrikes och utrikes födda i olika åldersgrupper 2016 men även hur deras arbetsmarknadsdeltagande ser ut åren därefter, dvs. 2013 till 2015. Tabell 19 är indelad i två delar. Den vänstra delen utgör alla individer som kategoriseras som utrikes födda, medan den högra visar de som är inrikes födda. I båda delarna kan gå det att utläsa hur många individer inom respektive åldersgrupp som 2012 deltog i en studiecirkel och hur stor andel cirkeldeltagarna utgör av alla individer i den åldersgruppen.

Om vi börjar med de som är utrikes födda så ser vi att drygt 11 procent av alla som är över 65 år deltog i en studiecirkel 2012, medan andelen 20- till 30-åringar som deltog var 7,3 procent. Om vi går över till den högra delen så ser vi att av de inrikes födda individerna som är mellan 20 och 30 år, så var det

8,4 procent som deltog i en studiecirkel. Den största skillnaden mellan inrikes och utrikes födda ser vi bland individer som är äldre än 65 år, där de inrikes födda har ett större deltagande, 16,3 %. Skillnaderna för övriga åldersgrupper är inte lika stora som för denna äldre ålderskategori.

TABELL 19.
Utrikes och inrikes födda individer som deltog eller inte deltog i studiecirkel 2012.

ÅLDER	UTRIKES FÖDDA				INRIKES FÖDDA			
	STUDIECIRKEL 2012	EJ STUDIECIRKEL 2012	ANDEL (%) STUDIECIRKEL	ANDEL (%) STUDIECIRKEL	STUDIECIRKEL 2012	EJ STUDIECIRKEL 2012	ANDEL (%) STUDIECIRKEL	ANDEL (%) STUDIECIRKEL
20–30 år	19 751	250 234	7,3	7,3	94 398	1 030 274	8,4	8,4
31–40 år	20 812	268 965	7,2	7,2	76 685	853 037	8,2	8,2
41–50 år	20 625	235 688	8,0	8,0	91 383	962 725	8,7	8,7
51–65 år	25 702	264 437	8,9	8,9	154 172	1 305 462	10,6	10,6
>65 år	22 846	178 437	11,4	11,4	244 548	1 259 226	16,3	16,3
Övriga*	7 033	54 919	11,3	11,3	54 529	447 966	10,9	10,9
Alla	116 769	1 252 680	8,5	8,5	715 715	5 858 690	10,9	10,9

* Yngre än 20 år samt de fåtal som ej har någon registrerad ålder.

I Tabell 20 och 21 fördelar vi individerna efter arbetsmarknadsdeltagande. Vi har minskat gruppen till att enbart innehålla de som var arbetslösa 2012. Vi utgår därmed från de individerna och följer dem framåt i tiden.

Den vänstra delen av tabellerna innehåller de individer som deltog i studiecirkel, medan den högra delen visar de som inte deltog. För båda grupperna redovisar vi antalet som fortfarande är arbetslösa 2015 och har så varit både 2014 och 2015. Den äldsta ålderskategorin, >65 år, bör avläsas med försiktighet eftersom delar av personer i den åldern kan antas gå i pension under åren 2013 till 2015. Av detta skäl är de som är över 65 år placerade i den nedre delen av tabellerna, där inte heller arbetslösheten är rapporterad.

Tabell 20 visar alla de som var arbetslösa och utrikes födda 2012, och huruvida de var arbetslösa även nästkommande tre år. Tabellen är uppdelad mellan de som under 2012 hade deltagit i en studiecirkel och de som inte deltagit. Andelen arbetslösa kan anses vara onormalt hög men det ska understrykas att vi har ett urval som driver upp statistiken eftersom *det enbart är de som är arbetslösa år 2012 som visas i tabellen*. Vid en jämförelse mellan den högra och den vänstra delen av tabellen ser vi att andelen som fortfarande är arbetslösa de tre åren efter 2012 är högre för de individer som *inte* deltog i en studiecirkel under 2012, jämfört med de individer som deltog. Skillnaden är som störst för den yngsta ålderskategorin, där drygt 42 procent fortfarande är arbetslösa 2015 bland de som deltog i studiecirkel, medan motsvarande siffra för icke-deltagarna är nära 57 procent.

TABELL 20.

Utrikes födda individer som var arbetslösa 2012 och deltog eller inte deltog i en studiecirkel 2012.

STUDIECIRKEL 2012				EJ STUDIECIRKEL 2012		
ÅLDER	ARBETE 2013 –2015	ARBETS- LÖS 2013 –2015	% ARBETS- LÖS	ARBETE 2013 –2015	ARBETS- LÖS 2013 –2015	% ARBETS- LÖS
20–30 år	3 520	2 563	42,1	42 341	55 554	56,7
31–40 år	2 780	2 748	49,7	33 452	51 320	60,5
41–50 år	2 047	3 462	62,8	20 550	46 656	69,4
51–65 år	1 563	7 962	83,6	13 308	89 803	87,1
Summa 20–65 år	9 910	16 735	62,8	109 651	243 333	68,9
>65 år	3 064	871		24 448	10 844	
Övriga	835	18 139	95,6	3 396	155 425	97,9
Summa >20 år	13 809	35 745		137 495	409 602	

Tabell 21 är uppbyggd på samma sätt som Tabell 20, dvs. den visar de individer som var arbetslösa 2012 och huruvida de sedan var arbetslösa följande tre år, men avser individer som är födda i Sverige. För denna grupp är inte skillnaderna alls av samma storlek som bland de utrikes födda. Andelen arbetslösa efter tre år är ungefär desamma för dem som deltagit i en studiecirkel som för dem som inte har deltagit. En anledning skulle kunna vara att dessa individer inte behöver förlita sig på en organiserad verksamhet som studiecirkel för nätverkande, utan att detta kan ske i andra forum, då de med stor sannolikhet har bredare nätverk och fler kopplingar till arbetsmarknaden än vad många utrikes födda har.

TABELL 21.

Inrikes födda individer som var arbetslösa 2012 och deltog eller inte deltog i en studiecirkel 2012.

STUDIECIRKEL 2012				EJ STUDIECIRKEL 2012		
ÅLDER	ARBETE 2013 –2015	ARBETS- LÖS 2013 –2015	% ARBETS- LÖS	ARBETE 2013 –2015	ARBETS- LÖS 2013 –2015	% ARBETS- LÖS
20–30 år	5 785	4 488	43,7	76 145	59 362	43,8
31–40 år	2 445	4 504	64,8	32 227	57 376	64,0
41–50 år	2 558	6 827	72,7	31 155	87 712	73,8
51–65 år	5 037	22 651	81,8	40 494	224 381	84,7
Summa 20–65 år	15 825	38 470	70,9	180 021	428 831	70,4
>65 år	10 942	169 442		33 295	971 062	
Övriga	20 782	3 074	12,9	161 129	36 946	18,7
Summa >20 år	47 549	210 986		374 445	1 436 839	

Tabellerna 22 och 23 följer samma struktur som tabellerna 20 och 21, men avser enbart utrikes födda individer, med uppdelning mellan dem som är födda i Europa m.fl. länder i Tabell 22, och de som är födda i övriga länder i Tabell 23, dvs de som är födda i Afrika, Asien, Sydamerika och Ryssland.

Om vi börjar att se på de som är födda i Europa m.fl., Tabell 22, ser vi att skillnaderna mellan de som deltog och inte deltog i studiecirkel 2012 är något större än för gruppen utrikes födda som helhet. Andelen som är arbetslösa är betydligt lägre bland dem som deltog i en studiecirkel, jämfört med dem som inte deltog. Störst är skillnaden bland de yngsta, dvs. 20–30-åringarna.

TABELL 22.

Utrikes födda individer i länder i Europa m.fl. som var arbetslösa 2012 och deltog eller inte deltog i en studiecirkel 2012.

STUDIECIRKEL 2012				EJ STUDIECIRKEL 2012		
ÅLDER	ARBETE 2013	ARBETSLÖS 2013	%	ARBETE 2013	ARBETSLÖS 2013	%
	-2015	-2015	ARBETSLÖS	-2015	-2015	ARBETSLÖS
20–30 år	773	552	41,7	13 907	20 247	59,3
31–40 år	636	611	49,0	10 550	18 878	64,1
41–50 år	479	955	66,6	7 327	20 432	73,6
51–65 år	693	3 885	84,9	7 005	55 440	88,8
Summa 20–65 år	2 581	6 003	69,9	38 789	114 997	74,8
Övriga	788	222		7 151	4 015	
>65 år	733	15 610		2 911	129 696	
Summa >20 år						

I Tabell 23 har vi fokus på de som är utrikes födda i ett land som inte ingår i gruppen Europa m fl, dvs från Afrika, Asien, Sydamerika och Ryssland. Här är andelen arbetslösa bland de som deltagit och inte deltagit ungefär lika stora i alla ålderskategorier, dock med en något större andel arbetslösa bland dem som inte deltagit. Bland dem som är födda i länder på störst avstånd från Sverige är alltså sambandet mellan cirkeldeltagande och lägre arbetslöshet svagare än bland dem som kommer från länder i närheten.

Det är fortfarande bland de yngsta som andelen arbetslösa är lägst efter 3 år, både i gruppen som deltagit och bland dem som inte deltagit i en studiecirkel. Att det är just denna ålderskategori som har lägst arbetslöshet de följande tre åren kan delvis bero på att det är lättare för yngre individer att ta sig in på arbetsmarknaden i allmänhet. Det kan också bero på att dessa individer har mer att vinna på att komma in på arbetsmarknaden, då det annars skulle innebära många års förlorad inkomst om de hamnade utanför arbetsmarknaden mer långsiktigt.

TABELL 23.

Utrikes födda individer i övriga länder som var arbetslösa 2012 och deltog eller inte deltog i en studiecirkel 2012.

STUDIECIRKEL 2012				EJ STUDIECIRKEL 2012		
ÅLDER	ARBETE 2013 –2015	ARBETSLÖS 2013 –2015	% ARBETSLÖS	ARBETE 2013 –2015	ARBETSLÖS 2013 –2015	% ARBETSLÖS
20–30	2 747	2 011	42,3	28 434	35 307	55,4
31–40	2 144	2 137	49,9	22 902	32 442	58,6
41–50	1 568	2 507	61,5	13 223	26 224	66,5
51–65	870	4 077	82,4	6 303	34 363	84,5
Summa 20–65	7 329	10 732	59,4	70 862	128 336	64,4
>65	102	2 529		485	25 729	
Övriga	2 276	649	22,2	17 297	6 829	28,3
Summa >20	9 707	13 910		88 644	160 894	

CIRKELDELTAGANDE OCH VÄGEN TILL ARBETE

Ett syfte med denna del av studien är att analysera huruvida deltagande i studiecirkel påverkar sannolikheten att senare få ett jobb. Den primära frågan är därmed att se om cirkeldeltagande skapar andra förutsättningar att få jobb för cirkeldeltagare, jämfört med dem som inte deltar.

Det är viktigt att understryka att det även kan finnas individuella karaktärsdrag som påverkar sannolikheten att delta i en studiecirkel, och som också kan vara karaktärsdrag som påverkar sannolikheten att ta sig in på arbetsmarknaden eller att få en viss inkomst. I denna rapport kommer vi inte helt kunna särskilja dessa men tillsammans med den beskrivande statistiken ovan och den empiriska analysen nedan kan vi ge en bild som förklarar de mer generella mönstren.

En empirisk analys av vägen till arbete

I analysen som nu följer väljer vi ut individer mellan 20 och 64 år som är arbetslösa år 2012 och följer upp dem under åren 2013 till 2015 för att se om de träder in på arbetsmarknaden fram till 2016. Detta resulterar i en analys där

den beroende variabeln är binär – deltar de på arbetsmarknaden eller inte – och den empiriska analysen måste anpassas därefter.¹⁶

Vi har alltså valt att enbart titta på de individer som är arbetslösa 2012 och se om de deltagit i någon form av studiecirkelverksamhet under 2012. Vi följer dem under åren 2013 till 2015 och ser huruvida de nu trätt in på arbetsmarknaden. Vår beroende variabel är därmed om individen har gått från att vara arbetslös till att få ett arbete under något av dessa år.¹⁷

Tabell 24 visar variablerna som ingår i analysen. Variabeln Studiecirkel (SC) indikerar huruvida individen deltog i någon studiecirkelverksamhet under 2012. Variabeln ska fånga huruvida de individer som deltar har en större sannolikhet att få en anställning under de tre nästkommande åren. Därefter har vi variabler som visar individernas utbildningsnivå; dels om individen är högutbildad (vilket innebär att de har läst tre eller fler år på högskolan) och dels om individen är ”kortutbildad”, dvs de som enbart har förgymnasial utbildning (dvs. inte påbörjat och/eller avslutat gymnasiet). Kön och ålder kontrolleras för och vi kontrollerar även för om ålder har en avtagande effekt.

Sannolikheten att få ett jobb kan också påverkas av vilken typ av plats individen bor på. Vi har valt att kontrollera för om individerna bor på ett postnummer som tillhör något av de s.k. NOA-områdena, dvs. utanförskapsområden utpekade av polisen som särskilt utsatta och i behov av särskilda insatser av polisen (se bilaga 2). Samtliga är områden med utmaningar, sociala likväl som ekonomiska. Medelinkomsten är ofta relativt låg, utbildningsnivån likaså, samtidigt som arbetslösheten är relativt hög.

I ett försök att undersöka om en kortutbildad individ kan använda en studiecirkel som en väg in på arbetsmarknaden, använder vi oss av vad som kan kallas för *interaktionsvariabler*. Sådana använder vi oss också för kombinationen att vara utrikes född och delta i studiecirkel, samt för kombinationen att vara utrikes född, kortutbildad och delta i studiecirkel. Dessa tre variabler är de sista i tabellen.

¹⁶ För den särskilt intresserade: Eftersom sambandet mellan den beroende- och de oberoende variablerna inte är linjärt kan man heller inte använda sig av en linjär regression. En av vanlig metod är att använda sig av en logistisk modell som testar sannolikheter för samband genom en *Log likelihood* som skattas med en *Maximum likelihood* funktion. Denna metod maximerar sannolikheten för funktionen (i detta fall logit), dvs vilken är sannolikheten för att man med modellens förklaringsvariabler kan predicera värdet på den beroende variabeln.

¹⁷ I vår analys är därmed modellen specificerad enligt ekvationen nedan:

$$\begin{aligned} \text{Anställning} = \text{logit}(P_{\text{arbete}}) &= \log\left(\frac{P_{\text{arbete}}}{(1 - P_{\text{arbete}})}\right) \\ &= \alpha_i + \beta_1 SC_i + \beta_2 \text{høgutbildad}_i + \beta_3 \text{outbildad}_i + \beta_4 \text{kö}_i + \beta_5 \text{ålder}_i + \beta_6 \text{utanförskap}_i \end{aligned}$$

TABELL 24.

Variabler i analysen, sannolikheten att få jobb.

VARIABEL	BETYDELSE
Anställning	Börjat arbeta under 2013, 2014 eller 2015
Studiecirkel	Om individen har deltagit i någon studiecirkelverksamhet 2012
Högutbildad	Eftergymnasial utbildning längre än 2 år
Kortutbildad	Förgymnasial utbildning
Kön	Man=1
Ålder	Individens ålder
Ålder2	Avtagande effekt av att man blir äldre
Utrikes	Utrikes född
Utanförskapsområde	Individen bor 2012 på ett postnummer som räknas till ett så kallat utanförskapsområde
SC*Kortutbildad	Kortutbildad och deltagit i studiecirkel 2012
SC*Utrikes	Utrikes född och deltagit i studiecirkel 2012
SC*Utrikes*Kortutbildad	Utrikes född, kortutbildad och deltagit i studiecirkel 2012

Tabellerna 25, 26 och 27 visar resultaten av analysen. För att se om effekterna förändrar sig behöver vi genomföra olika modeller, dvs. där vi tar bort och lägger till variabler, men även delar in individerna i olika grupper: Det innebär också att tabellerna kommer att svara på olika frågor:

— Alla individer – Tabell 25

Av de individer som var arbetslösa 2012, vad påverkar sannolikheten att de sedan får ett jobb 2013 till 2015?

— Inrikes och utrikes födda – Tabell 26

Av de individer som var arbetslösa 2012, vad påverkar sannolikheten att de sedan får ett jobb 2013 till 2015, och skiljer sig detta mellan de som är inrikes och utrikes födda?

— Kortutbildade och icke kortutbildade – Tabell 27

Av de individer som var arbetslösa 2012, vad påverkar sannolikheten att de sedan får ett jobb 2013 till 2015, och skiljer sig detta mellan de som är kortutbildade och andra individer?

Hur tolkas regressionsresultaten

I alla tabeller som tillhör analysen visas ett + eller – i varje ruta. Det tolkas som en positiv eller negativ relation till den variabel vi vill förklara. I första delen av analysen är den variabeln som vi vill förklara "sannolikheten att få ett jobb". I andra delen av analysen är den variabeln "hur hög är individens inkomst".

Om vi ser ett + i rutan för variabeln "man", innebär det exempelvis att om individen är en man så är det *större* sannolikhet att den får ett jobb jämfört med om individen är en kvinna. Om den är positiv i andra delen av analysen så indikerar den att om individen är man är inkomsten högre än om individen vore en kvinna.

Sannolikheten att få jobb, alla individer – Tabell 25

Vi börjar med Tabell 25 som innehåller analysen av alla individer. I alla tabeller som redovisar resultat av analyserna visas enbart om det är en positiv eller negativ relation. Vår fokusvariabel är om individerna har deltagit i någon studiecirkel eller inte.

I tabellens alla kolumner har deltagande i en studiecirkel en positiv relation till sannolikheten att gå från arbetslöshet in i sysselsättning under de nästkommande åren. Inte oväntat ser vi också att en högre utbildning också ökar sannolikheten att få ett jobb. Ju äldre individerna är desto mindre är dock sannolikheten att få jobb, vilket också möjligtvis följer vad man kan förvänta sig.

Tabell 25 visar även att män som var arbetslösa 2012 har en större sannolikhet att få ett jobb under nästkommande period, jämfört med kvinnor. Vi ser även att om man är en individ med utrikes bakgrund så har man en minskad sannolikhet att få en sysselsättning. Detta är också relaterat till att individer som bor i ett så kallat utanförskapsområde också har en minskad sannolikhet att börja arbeta de nästkommande åren. Det vittnar troligen om de sociala och ekonomiska utmaningar som dessa områden karaktäriseras av och många individer har samma typ av förutsättningar och utmaningar, bland annat lägre utbildning och en lägre förvärvsgrad.

I kolumnerna 2, 3 och 4 väljer vi att inkludera det som vi tidigare har benämnt *interaktionsvariabler*, där vi isolerar kombinationer av demografiska karaktärsdrag och socioekonomiska villkor hos individer. Det kan exempelvis handla om att de är kortutbildade och läser en studiecirkel (i kolumn 2), om

de är utrikes födda *och* läser en studiecirkel (i kolumn 3) eller om de är kortutbildade *och* utrikes födda *och* deltar i en studiecirkel (i kolumn 4).

I kolumn 2 ser vi att vara kortutbildad och delta i studiecirkel innebär en lägre sannolikhet att få ett jobb, vilket troligtvis är en effekt av att det är en selektion av de som har en lägre utbildning. Vi ser den motsatta effekten för de med en högre utbildning och som deltar. Det tycks å andra sidan ”löna sig” för de som är utrikes födda att delta i cirkelverksamhet (kolumn 3), och särskilt om man är utrikes född med kort utbildning (kolumn 4). Då tycks deltagande i studiecirkel vara en faktor som också påverkar arbetsmarknadsintegrationen positivt, och sannolikheten att man har fått jobb innan 2016 är större än för andra grupper.

TABELL 25.

Resultat av regressioner. Den beroende variabeln är om individen börjat arbeta 2013, 2014 eller 2015. Tabellen omfattar alla individer.*

	1	2	3	4
VARIABEL	ALLA INDIVIDER	ALLA INDIVIDER	ALLA INDIVIDER	ALLA INDIVIDER
SC	+	+	+	+
Högutbildad	+	+	+	+
Kortutbildad	-	+	-	-
Man	+	+	+	+
Ålder	-	-	-	-
Ålder ²	-	-	-	-
Utrikes		-	-	-
Utanförskapsområde	-	-	-	-
SC*Kortutbildad		-		
SC*Utrikes			+	
SC*Utrikes*Kortutbildad				+
Antal individer	964 093	964 093	964 093	964 093

* Se bilaga 3 för mer detaljerade resultat.

Sammanfattning Tabell 25

- Deltagande i studiecirkel har en generellt positiv relation till sannolikheten att gå från arbetslöshet till sysselsättning.
- Att vara man, ha en högre utbildning och vara relativt ung ökar sannolikheten att få en sysselsättning.

- Att vara en individ som är utrikes född är negativt relaterat till att få en sysselsättning.
- Att däremot vara en individ som är utrikes född och deltar i en studiecirkel är positivt relaterat till sannolikheten att få en sysselsättning.
- Den positiva relationen mellan deltagande i studiecirkel och gå in i sysselsättning tycks vara särskilt stark för den som är utrikes född och har en kortare utbildning.

Sannolikheten att få jobb, inrikes och utrikes födda – Tabell 26

Om vi fortsätter att titta i Tabell 26, som delar individerna i grupperna inrikes och utrikes födda, finner vi många likheter med Tabell 25: Deltagande i studiecirkel har fortfarande en positiv effekt på sannolikheten att få ett arbete. Att vara högutbildad är också positivt, både för utrikes och inrikes födda. Vad det gäller variabeln som mäter om individerna enbart har en förgymnasial utbildning så är den positiv för utrikes födda medan den fortfarande är negativ för de inrikes födda.¹⁸ Det är dock intressant att se att tabellens interaktionsvariabel är negativ för sannolikheten att börja arbeta. Det betyder att kombinationen av att delta i en studiecirkel *samtidigt* som man är kortutbildad innebär minskad sannolikhet att få ett jobb. För människor med kort utbildning spelar det med andra ord ingen större roll om man deltar i en studiecirkel eller inte. Sannolikheten att få jobb är ändå lägre än bland dem som har längre utbildning. Denna effekt skiljer sig inte mellan utrikes och inrikes födda.

Den stora skillnaden mot den tidigare tabellen är skillnaden i effekten av att vara äldre. För de utrikes födda innebär en ökad ålder också en ökad sannolikhet för att få ett jobb. Vi ser dock att ålder inledningsvis är en positiv faktor men har vid en viss tid istället ha motsatt effekt (ålder*ålder är negativ). Om vi räknar ut denna brytpunkt för utrikes födda så är inträffar den vid en ålder av 51 år.¹⁹ Effekten är tvärtom för de inrikes födda. Där minskar sannolikheten att få ett jobb ju äldre individen är. Om vi ska se till en eventuell effekt av deltagande i studiecirkel så kan man möjligtvis anta att genom-

¹⁸ En möjlig förklaring till detta skulle kunna vara att delar av dessa utrikes födda individer inte har en korrekt registrerad utbildningsnivå i data.

¹⁹ För särskilt intresserade: Brytpunkten för den avtagande effekten kan beräknas enligt:

$$-\beta_{\text{ålder}} / 2\beta_{\text{ålder}^2}$$

snittsåldern skiljer sig men kanske även vilken typ av studiecirkel som olika grupper deltar i.

Den variabel som vi använder oss av för att fånga deltagande i studiecirkel inrymmer även de studiecirkel med utrikes födda som särskild målgrupp. Eftersom vi inte kan särskilja dessa från andra så är skälen enbart på spekulativ basis. Det kan vara så att vissa studiecirkel är närmare faktorer som spelar in på individers arbetsmarknadsintegration. Vi såg i den beskrivande statistiken att de inrikes födda är något äldre än de utrikes födda som deltar i studiecirkel vilket möjligtvis stödjer detta antagande.

Att bo i ett utanförskapsområde är fortfarande en negativ omständighet i relation till sannolikheten att få ett arbete inom tidsperioden, och det gäller för både utrikes och inrikes födda personer.

TABELL 26.

Resultat av regressioner. Den beroende variabeln är om individen börjat arbeta 2013, 2014 eller 2015. Tabellen omfattar alla individer, fördelade i grupperna inrikes och utrikes födda.*

	1	2	3	4
VARIABEL	UTRIKES FÖDDA	INRIKES FÖDDA	UTRIKES FÖDDA	INRIKES FÖDDA
SC	+	+	+	+
Högutbildad	+	+	+	+
Kortutbildad	-	-	-	-
Man	+	+	+	+
Ålder	+	-	+	-
Ålder2	-	+	-	+
Utanförskapsområde	-	-	-	-
SC*Kortutbildad			-	-
Antal individer	363 457	600 363	363 457	600 363

* Se bilaga 3 för mer detaljerade resultat.

Sammanfattning Tabell 26

- För arbetslösa individer är deltagande i studiecirkel positivt relaterat till sannolikheten att få ett jobb, oavsett om man är utrikes eller inrikes född.
- Att bo i ett utanförskapsområde är negativt relaterat till sannolikheten att få ett jobb, oavsett om man är inrikes eller utrikes född.

- Efter 50 års ålder är det särskilt svårt för utrikes födda att få ett jobb efter arbetslöshet.

Sannolikheten att få jobb, kortutbildade och ej kortutbildade – Tabell 27

Om vi istället delar populationen mellan kortutbildade och icke kortutbildade arbetslösa får vi resultaten i Tabell 27. En viktig skillnad ser vi i resultatet från vår fokusvariabel, d.v.s. deltagande i en studiecirkel. Den är positiv för alla grupper så länge vi inte också kontrollerar för om de är utrikes födda i gruppen som är kortutbildade. Detta är antagligen den effekt vi såg tidigare. För gruppen som för gruppen med längre utbildning är kombinationen med cirkeldeltagande istället positivt, oavsett om de är utrikes eller inrikes födda.

Detta indikerar därmed att, precis som i de tidigare modellerna, formell utbildning är en av de primära faktorerna för att få tillträde till arbetsmarknaden. Men det kan även tyda på att personer med längre utbildning också är rustade för att använda kunskap och nätverk som man får i en studiecirkel, för att sedan få ett arbete. Det finns en relativt stor litteratur kring den formella utbildningens betydelse för att kunna ta till sig annan kunskap (se exempelvis Andersson & Beckman, 2009, för en genomgång av kunskapens betydelse).

Effekterna i övrigt är likartade som i tidigare tabeller. Variabeln för deltagande i studiecirkel har samma positiva effekt. Likaså har kön och ålder samma effekt – att vara man är positivt och ålder är negativt relaterat till sannolikheten att få en anställning under åren 2013 till 2015. Den negativa effekten från ålder tycks dock ha en vändpunkt och efter det kan ålder istället ha en positiv effekt.²⁰ Det kan möjligtvis vara så att ålder kan kompensera för kortare utbildning, dvs. att erfarenhet kan ha en större betydelse bland äldre personer med kort utbildning, jämfört med de som konkurrerar om jobb som kräver högre utbildningsnivå.

Att vara utrikes född eller att bo i ett utanförskapsområde är även här negativt för sannolikheten att få ett jobb, precis som visades i tidigare tabeller.

²⁰ Vändpunkten ser man finns eftersom den versionen av ålder som är multiplicerad med sig själv (Ålder^2) är negativ.

TABELL 27

Resultat av regressioner. Den beroende variabeln är om individen börjat arbeta 2013, 2014 eller 2015. Tabellen omfattar alla individer, fördelade i grupperna kortutbildade och ej kortutbildade.*

	1	2	3	4
VARIABEL	KORT- UTBILDAD	EJ KORT- UTBILDAD	KORT- UTBILDAD	EJ KORT- UTBILDAD
SC	+	+	-	+
Man	+	-	+	-
Ålder	-	-	-	-
Ålder2	-	-	+	-
Utrikes	+	-	+	-
Utanförskapsområde	-	-	-	-
SC*Utrikes			+	+
Antal individer	243 843	720 250	243 843	720 250

* Se bilaga 3 för mer detaljerade resultat.

Sammanfattning Tabell 27

- Att vara utrikes född och även delta i en studiecirkel är positivt relaterat till sannolikheten att gå från arbetslöshet in i arbete de nästkommande åren.
- Skillnaderna mellan individer med kort respektive lång utbildning är i detta sammanhang mycket små.

CIRKELDELTAGANDE OCH INKOMST

Nu går vi vidare i analysen och studerar huruvida deltagande i studiecirkel påverkar inkomsten åren efter. I denna del väljer vi att använda oss av Heckmans urvalsmodell som innebär att vi kan skilja mellan de som (i) inte har sysselsättning och de som (ii) har sysselsättning för att sedan se hur lönen har utvecklats för den senare gruppen.²¹

När vi använder oss av Heckman-tekniken, som sker i två steg, så är inkomst den variabeln som vi i slutändan ska testa mot ett antal förklarande variabler. Därförinnan gör vi en urvalsprocess som plockar ut de individer som

²¹ Detta är en mycket vanlig metod för hantering av denna typ av statistiska utmaningar och används ofta i situationer där den beroende variabeln (i detta fall genomsnittlig inkomst över tre år) enbart kan observeras där en viss variabel är positivt (i detta fall arbete eller inte arbete) (Gompers & Lerner, 1999; Katila & Mang, 2003; (Antonakis et al., 2010; Greene, 2003; Heckman, 1979).

vi faktiskt kan observera någon inkomst för, dvs. de som har sysselsättning (för en utförlig beskrivning se bilaga 4).²² I övrigt använder vi oss av samma data och samma variabler som i den tidigare analysen där vi tittade på sannolikheten att få ett jobb. Tabell 28 beskriver variablerna som ingår i analysen.

TABELL 28.

Variabler i analysen, påverkan på inkomst.

VARIABEL	BETYDELSE
Inkomst	Individens genomsnittliga inkomst under åren 2013, 2014 och 2015
Anställning	Börjat arbeta under 2013, 2014 eller 2015
Utrikes	Utrikes född
Studiecirkel (SC)	Om individen har deltagit i någon studiecirkelverksamhet 2012
Högutbildad	Eftergymnasial utbildning längre än 2 år
Kortutbildad	Förgymnasial utbildning
Man	Man=1
Ålder	Individens ålder
Ålder2	Avtagande effekt av att man blir äldre
Utanförskapsområde	Individen bor på ett postnummer som räknas till ett utanförskapsområde
SC*Kortutbildad	Kortutbildad och deltagit i studiecirkel 2012
SC*Utrikes	Utrikes född och deltagit i studiecirkel 2012
SC*Utrikes* Kortutbildad	Utrikes född, kortutbildad och deltagit i studiecirkel 2012

Tabellerna 29 och 30 visar resultaten av analyserna. För att se om effekterna förändrar sig behöver vi genomföra lite olika varianter som vi kallar för *modeller*, där tar vi bort och lägger till variabler, men även delar in individerna i olika grupper. Det innebär också att tabellerna kommer att svara på olika frågor:

— Alla individer som har anställning – Tabell 29

Av alla individer, givet vilka som får en anställning, hur påverkas deras inkomst under 2013 till 2015 av att de deltagit i en studiecirkel?

— Kortutbildade och icke kortutbildade – Tabell 30

Givet de individer som fått en anställning, hur påverkas deras inkomst under 2013 till 2015 av att de deltagit i en studiecirkel? Är det någon skillnad mellan de som är kortutbildade och de som inte är kortutbildade?

²² Inkomst är i detta fall den genomsnittliga inkomsten (lön från anställning eller eget företagande) över åren 2013, 2014 och 2015.

Påverkan på inkomst, alla individer – Tabell 29

Om vi börjar med Tabell 29, där vi presenterar resultat för alla individer som en grupp, ser vi att deltagande i en studiecirkel 2012 har en negativ relation till individernas genomsnittliga inkomst under åren 2013 till 2015. Av de som fått jobb under perioden har alltså de som även deltagit i en studiecirkel antingen fått anställning inom yrken med lägre lön eller arbetat i mindre omfattning än de som inte deltagit i en studiecirkel. Den sammanlagda genomsnittliga inkomsten är av någon anledning lägre än för de som inte deltagit i en studiecirkel. Det är sannolikt återigen en effekt av ett särskilt urval av människor som väljer att delta.

Män har en högre inkomst vilket också är konstant i alla modeller och är ett väntat resultat givet den generella lönestrukturen mellan män och kvinnor. Ålder är positivt korrelerat, vilket innebär att ju äldre individen är, desto större inkomst har också vederbörande. Det negativa tecknet på ålder multiplicerat med sig själv (Ålder^2) visar att denna effekt är avtagande. brytpunkten finns vid en ålder på 45 år.²³ Det innebär alltså att inkomsterna är högre ju äldre individerna är, men inte efter 45 då inkomsten tenderar att inte öka i lika stor utsträckning. Att vara utrikes född är generellt sett inte positivt för inkomstutvecklingen över dessa år. Utrikes födda personer har i allmänhet lägre än inrikes födda. Denna effekt är stabil oavsett om man som utrikes född deltagit i en studiecirkel eller inte, och oavsett om man har lång eller kort utbildning. Detsamma gäller även för individer som bor i utanförskapsområden.

I de två sista kolumnerna väljer vi att kontrollera för interaktionseffekten, d.v.s. kombinationer av karaktärsdrag hos individerna. I kolumn 2 lägger vi till variabeln som kontrollerar för om individen är utrikes född *och* deltar i en studiecirkel år 2012. Då ser vi att den visar på en positiv relation till inkomsten åren efter. I kolumn 3 testar vi istället för individer som har deltagit i en studiecirkel *och* som är kortutbildade. Den kombinationen av karaktärsdrag har också en positiv relation till inkomsten åren efter. Så även om det initialt är negativt för inkomsten att ha en utrikes bakgrund och att vara lågutbildad, så tycks en studiecirkel potentiellt kunna förbättra förutsättningarna. Det ska dock förtydligas att kortutbildad och utrikes född är två variabler som i hög grad sammanfaller med varandra i vår data.

23 Brytpunkten för den avtagande effekten kan beräknas enligt:

$$-\beta_{\text{ålder}} / 2\beta_{\text{ålder}^2}$$

TABELL 29.

Resultat från analys av en urvalsekvation (Heckman) där påverkan på individers inkomst (genomsnitt 2013, 2014 och 2015) förklaras med ett antal förklaringsvariabler. Tabellen omfattar alla individer.*

VARIABLER	1	2	3
RESULTATEKVATION			
SC	-	-	-
Högutbildad		+	+
Kortutbildad	-	-	-
Man	+	+	+
Ålder	+	+	+
Ålder2	-	-	-
Utrikes	-	-	-
Utanförskapsområde	-	-	-
SC*Kortutbildad			+
SC*Utrikes		+	

* Se bilaga 4 för mer detaljerade resultat.

Sammanfattning Tabell 29

- Att delta i en studiecirkel tycks generellt sett inte ha någon positiv påverkan på inkomsten.
- Individer med kort utbildning har sannolikt en lägre inkomst. Men individer som är kortutbildade och deltar i en studiecirkel tycks dock ha en högre inkomst åren efter sitt cirkeldeltagande.
- Individer som är utrikes födda har sannolikt en lägre inkomst. Men individer som är utrikes födda *och* deltar i en studiecirkel tycks dock ha en högre inkomst åren efter sitt cirkeldeltagande.

Påverkan på inkomst, kortutbildade och ej kortbildade – Tabell 30

I ett försök att se huruvida det finns några märkbara skillnader mellan gruppen individer som enbart har en förgymnasial utbildning och de övriga har vi i Tabell 30 analyserat dessa separat. I kolumn 1 visas resultaten för de som är kortutbildade och i kolumn 2 visas resultaten för de som ej är kortutbildade. Denna tabell följer i stora drag vad vi tidigare har funnit påverka inkomsterna. Att vara man är positivt relaterat till högre lön, och ålder likaså. Att vara utrikes född är inte positivt för inkomst och inte heller att bo i ett utanförskapsområde.

Det vi kan se är att när vi adderar interaktionsvariabeln mellan studiecirkel och utrikes född, ser vi att denna är negativ för kortutbildade men positiv för personer med längre utbildning. Detta skulle alltså indikera att deltagande i studiecirkel är positivt om man som utrikes född också har relativt lång formell utbildning. Att delta i en svensk studiecirkel med kort formell utbildning är däremot negativt relaterat till inkomst.

Trots att detta inte kan bevisas i denna analys så finns det stöd i tidigare akademisk litteratur att utbildning ger förmågan att ta till sig ny kunskap och omsätta den i handlande (Andersson & Beckman, 2009).

TABELL 30.

Resultat från analys av en urvalsekvation (Heckman) där påverkan på individers inkomst (genomsnitt 2013, 2014 och 2015) förklaras med ett antal förklaringsvariabler. Tabellen omfattar alla individer, fördelade i grupperna kortutbildade och ej kortutbildade.*

VARIABLER	KORTUTBILDADE	EJ KORTUTBILDADE
RESULTATEKVATION		
SC	-	-
Man	+	+
Ålder	+	+
Ålder2	-	-
Utrikes	-	-
Utanförskapsområde	-	-
SC*Utrikes	-	+

* Se bilaga 4 för mer detaljerade resultat.

Sammanfattning Tabell 30

- Det är stora likheter mellan vad som påverkar inkomsterna mellan de som har en längre formell utbildning och de som har en kortare utbildning.
- Att vara utrikes född och delta i en studiecirkel tycks påverka inkomsten positivt främst för dem som har en längre formell utbildning.

Slutsatser

Rapportens syfte har varit att titta på studiecirkelverksamheter ur två perspektiv. Det första var att kartlägga cirkelverksamhetens geografi i svenska kommuner och undersöka samband med andra socioekonomiska variabler såsom inkomst, utbildningsnivåer, arbetsmarknad, m.m. Det andra var att undersöka utvecklingen bland deltagare i olika typer av studiecirkelverksamhet, främst med avseende på arbetsmarknadsfaktorer – deltagande på arbetsmarknaden och inkomstmönster.

GEOGRAFISKA SPRIDNINGSMÖNSTER

Om vi börjar med att se till de slutsatser som kan dras om studieförbundens verksamhet i landets kommuner, så kan vi konstatera att mindre kommuner med en negativ nettomigration, större flyktigmottagande, lägre utbildningsnivå och lägre lönenivåer tenderar att ha ett högre deltagande i studiecirkel. Det gör också att vi i en relativt hög grad ser samband med en rad andra utmaningar som dessa mindre kommuner ofta möter. I mindre, särskilt krympande kommuner, är utbudet av exempelvis utbildningsmöjligheter ofta lägre, vilket även gäller för den lokala efterfrågan på arbetskraft. Samtidigt har en mindre kommun ofta ett mindre omfattande utbud av kultur och andra mötesplatser. Allt detta sammantaget kan göra att studiecirkel kan ha en särskild funktion att fylla. Det är i så fall en funktion som inte tillgodoses av marknaden själv.

Med anledning av att det skett en ökning av deltagande i studiecirkel särskilt riktade mot utrikes födda finns det anledning att se över denna verksamhet specifikt. Vi finner exempelvis att kommuner med ett högre deltagande på arbetsmarknaden bland utrikes födda har ett lägre deltagande i studiecirkel bland dessa. Det finns anledning att diskutera huruvida detta beror på att det kan finnas inträdeshinder in till det svenska utbildningssystemet. Då kan studieförbundens utbildningar och aktiviteter ha lägre barriärer samtidigt

som de kan ge möjlighet att skapa nätverk som kan ge ingångar till arbetsmarknaden.

Vi finner också att det ett mer omfattande deltagande där det råder avsaknad av alternativa utbildningsmöjligheter, så som tillgång till gymnasieutbildning och högre utbildning. De kommuner som har ett högre deltagande är också platser med lägre avgångsbetyg i årskurs 9. Återigen skulle det kunna vara så att efterfrågan på folkbildning är högre där befolkningen inte är tillräckligt stor för att kommunen ska kunna tillhandahålla ett stort utbud av utbildningar av hög kvalitet inom det formella utbildningsväsendet. Då kan folkbildningen fortfarande erbjuda en möjlighet till befolkningen till att vidareutveckla sin kunskap.

ARBETSMARKNADSITEGRATION

Om vi övergår till de resultat som kommit fram för individer, så kan vi sammanfattningsvis säga att det finns ett positivt samband mellan att delta i en studiecirkel och att gå från arbetslöshet in i sysselsättning. Vi ser, och detta är inget nytt, att utrikes födda är en grupp som har svårare att ta detta steg från arbetslöshet. Vi ser dock att de utrikes födda som deltar i en studiecirkel har en större sannolikhet att också nå en sysselsättning, jämfört med de utrikes födda som inte deltar. Det tycks även vara så att cirkeldeltagande kan vara en särskild push in på arbetsmarknaden för de utrikes födda med kortare utbildning. Detta stödjer det resonemang som fördes ovan, att folkbildningen kan vara ett sätt att undvika – eller överkomma – inträdeshinder in i det svenska utbildningsväsendet och senare även in på den svenska arbetsmarknaden.

I rapporten har vi även studerat individers inkomster före och efter deltagande i en studiecirkel. Att delta i en studiecirkel är inte omedelbart relaterat till en positiv inkomst under åren efter. Däremot tycks det finnas en positiv relation för de som är kortutbildade och dessutom deltar, jämfört med de som inte deltar. Samma relation ser vi för de som är utrikes födda. Dessutom ser vi att de som är utrikes födda, deltar i en studiecirkel och har längre utbildning har en högre inkomst än de med kortare utbildning.

Dessa resultat är viktiga att studera vidare eftersom vi här inte i detalj kan urskilja om det är den högre utbildningsnivån i sig som egentligen är den underliggande faktorn som påverkar individers inkomst eller sannolikhet att få en sysselsättning. Det är svårt att urskilja vilken roll deltagande i studiecirkel enskilt kan ha på en individs utveckling i livet. Det kan vara så att vissa individer har särskild kompetens och förmåga att lära sig nya saker och utifrån

detta påverka sin situation. Då kan möjligtvis en studiecirkel öppna nya möjligheter, inte enbart genom ny kunskap utan även genom att knyta nya kontakter och utöka sina nätverk. Detta är enligt mycket teori dock också kopplad till formell utbildning och vi kallar ofta denna statistiska utmaning kausalitet där vi inte kan se riktning på samband. Oavsett detta kan vi ändå säga att vissa individer tycks ha större utmaningar än andra, både i termer av sysselsättning och i termer av inkomstutveckling. Och med våra resultat kan vi generellt se att dessa individer oftast är lågutbildade och utrikes födda, samt att de tycks kunna dra nytta av att delta i någon form av studiecirkelverksamhet.

FÖRSLAG TILL FORTSATTA STUDIER

En studie av detta slag väcker idéer om möjliga fortsatta studier av intresse. Eftersom denna studie i hög grad fokuserar på studieförbundens roll för integration på arbetsmarknaden, men enbart fokuserar på individer som kommit till Sverige före 2012, skulle det vara intressant att om några år följa upp de som kom år 2015 med en likande studie, för att avgöra vilken roll folkbildningen spelat för integrationen av dessa individer. Detta är särskilt intressant i ljuset av att Arbetsförmedlingens kontor läggs ner i många mindre kommuner där flyktningmottagandet varit mer omfattande i relation till befolkningens storlek.

En annan studie av intresse skulle kunna vara att följa upp de som deltagit i folkbildning och se i vilken utsträckning dessa sedan gått vidare till andra former av studier. Givet de låga inträdesbarriärerna till folkbildning jämfört med ”vanlig utbildning”, inte minst högre studier, så skulle det hypotetiskt kunna vara så att folkbildningen skulle kunna ge studievana och motivation till att fortsätta studera vid senare tillfälle.

En tredje studie av intresse skulle kunna vara en studie, liknande denna, men med ett starkare fokus på folkbildningens roll på landsbygd och i glesbygd. Vår studie indikerar ett mer omfattande deltagande finns i mindre kommuner där annan utbildning ofta saknas. Att fördjupa sig i folkbildningens roll här vore av stort intresse, inte minst med tanke på den diskussion som idag pågår om klyftan mellan stad och land.

Referenser

- Andersson, Å. E. & Beckmann, M. J. (2009). *Economics of Knowledge- Theory, Models and Measurements*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Andersson, M. och Mellander, C. (2011). *Folkbildning i Sveriges kommuner – spridning och relation till socioekonomiska strukturer*. Folkbildningsrådet.
- Antonakis, J., Bendahan, S., Jacquart, P. & Lalive, R. (2010). On making causal claims: A review and recommendations. *The Leadership Quarterly*, 21(6), 1086-1120.
- Greene, W. H. (2003). *Econometric Analysis* (5th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Gompers, P. A. & Lerner, J. (1999). *What drives venture capital fundraising?* National bureau of economic research.
- Griliches, Z. & Mason, W.M. (1972). Education, Income, and Ability, *Journal of Political Economy* 1972 80:3, Part 2, S74-S103.
- Heckman, J. J. (1979). Sample Selection Bias as a Specification Error. *Econometrica*, 47(1), 153-161.
- Katila, R. & Mang, P. Y. (2003). Exploiting technological opportunities: the timing of collaborations. *Research Policy*, 32(2), 317-332.
- Romer, P.M. (1990). Endogenous Technological Change, *Journal of Political Economy* 98:5, Part 2, S71-S102.

Bilaga 1.

Annan folkbildningsverksamhet inom studieförbunden

TABELL 31.
Kommuner med flest deltagare i annan folkbildningsverksamhet år 2005 och 2015.

2005	2015						
KOMMUN	ANTAL		ANDEL (%)	ANTAL		ANDEL (%)	
	DELTAGARE	ARRANGEMANG		DELTAGARE	ARRANGEMANG		
Stockholm	54 240	456	8,4	Stockholm	64 488	511	8,4
Göteborg	35 805	306	8,8	Göteborg	43 094	424	9,4
Örebro	30 783	306	29,1	Malmö	21 219	313	8,0
Linköping	22 230	242	19,4	Jönköping	19 264	240	17,6
Norrköping	21 394	182	20,7	Uppsala	17 656	234	10,1
Umeå	20 202	197	21,9	Linköping	16 824	222	13,3
Jönköping	15 773	139	15,8	Örebro	15 485	239	13,1
Malmö	15 574	217	6,8	Umeå	14 769	237	14,7
Uppsala	14 753	174	9,7	Gotland	12 811	156	26,3
Karlstad	12 235	178	17,6	Lund	12 628	195	13,0
Växjö	10 756	126	16,7	Karlstad	12 123	211	16,1
Lund	10 400	158	12,1	Växjö	11 656	176	16,2
Östersund	9 882	110	20,1	Norrköping	10 411	202	9,2
Gävle	9 672	109	12,6	Västerås	9 098	173	7,6
Skilstuna	9 088	118	11,9	Sundsvall	8 854	153	11,0
Luleå	8 251	115	13,5	Borås	8 285	160	9,3
Halmstad	8 166	134	11,1	Borlänge	8 102	172	19,5
Helsingborg	7 148	108	7,0	Östersund	7 718	152	15,2
Borås	7 108	115	8,6	Södertälje	7 541	148	9,9
Skellefteå	6 907	102	11,6	Skellefteå	6 962	150	11,5

TABELL 32.

Kommuner med störst andel deltagare i annan folkbildningsverksamhet 2005 och 2015.

2005	2015							
KOMMUN	ANTAL DELTAGARE	ARRANGEMANG	ANTAL DELTAGARE*	KOMMUN	ANTAL DELTAGARE	ARRANGEMANG	ANTAL DELTAGARE*	
Vaggeryd	3 139	49	30,6	Åre	3 506	51	39,6	
Örebro	30 783	306	29,1	Malå	959	38	36,7	
Kumla	4 077	77	26	Sorsele	777	23	36	
Boxholm	1 116	20	25,7	Bjurholm	633	29	30,4	
Kristinehamn	5 184	75	25,7	Säffle	3 894	71	29,8	
Tidaholm	2 394	53	23,2	Vilhelmina	1 701	72	29,7	
Grästorp	1 093	28	22,9	Gnosjö	2 203	35	28,3	
Vara	2 940	59	22	Rättvik	2 570	66	27,5	
Umeå	20 202	197	21,9	Lycksele	2 796	106	27,3	
Åsele	610	16	21,8	Gotland	12 811	156	26,3	
Ydre	698	20	21,7	Norsjö	901	43	25,8	
Ovanåker	2 156	23	21,5	Arvidsjaur	1 205	38	21,8	
Vetlanda	4 541	56	20,9	Högsby	1 056	36	21,2	
Värnamo	5 541	76	20,7	Nässjö	5 241	96	21	
Munkfors	708	12	20,7	Strömsund	2 087	59	20,7	
Norrköping	21 394	182	20,7	Vindeln	893	46	19,8	
Eksjö	2 861	45	20,7	Höör	2 572	36	19,7	
Lerum	5 815	63	20,4	Borlänge	8 102	172	19,5	
Hammarö	2 294	28	20,1	Tibro	1 681	48	18,4	
Östersund	9 882	110	20,1	Essunga	855	15	18,3	

* Andelen är beräknad i relation till samtliga deltagare och arrangemang i studieförbundens verksamheter. I detta sammanhang är det viktigt att poängtera att antal deltagare i studiecirklar och annan folkbildningsverksamhet är en mer exakt uppgift än antal deltagare i kulturprogram. I kulturprogrammen är antalet deltagare en uppskattning från studieförbunden, medan deltagande i studiecirklar och annan folkbildningsverksamhet registreras baserat på personnummer.

TABELL 33.
Kommuner med störst förändring av antalet och andelen deltagare i annan folkbildningsverksamhet mellan åren 2005 och 2015.

ANTAL DELTAGARE				ANDEL (%)			
KOMMUN	2005	2015	FÖRÄNDRING	KOMMUN	2005	2015	FÖRÄNDRING
Stockholm	54 240	64 488	10 248	Malå	3,4	36,7	33,3
Göteborg	35 805	43 094	7 289	Sorsele	7,7	36,0	28,3
Gotland	6 182	12 811	6 629	Åre	13,4	39,6	26,2
Malmö	15 574	21 219	5 645	Bjurholm	7,6	30,4	22,8
Kristianstad	2 657	6 762	4 105	Lycksele	7,5	27,3	19,9
Södertälje	3 507	7 541	4 034	Norsjö	7,4	25,8	18,4
Sundsvall	5 136	8 854	3 718	Säffle	13,5	29,8	16,3
Jönköping	15 773	19 264	3 491	Gnosjö	12,1	28,3	16,2
Borlänge	4 888	8 102	3 214	Arvidsjaur	6,5	21,8	15,3
Uppsala	14 753	17 656	2 903	Höör	4,7	19,7	15,0
Västerås	6 692	9 098	2 406	Gotland	12,8	26,3	13,5
Åre	1 101	3 506	2 405	Vilhelmina	17,5	29,7	12,2
Lund	10 400	12 628	2 228	Strömsund	9,9	20,7	10,8
Sandviken	1 318	3 474	2 156	Herrljunga	7,0	17,8	10,8
Säffle	1 813	3 894	2 081	Rättvik	17,4	27,5	10,0
Höör	561	2 572	2 011	Nordanstig	2,5	12,3	9,8
Lycksele	793	2 796	2 003	Tomelilla	0,8	9,7	9,0
Hässleholm	2 850	4 764	1 914	Nordmaling	6,8	15,4	8,5
Ystad	1 102	2 863	1 761	Hjo	5,8	13,7	7,9
Norrköping	2 614	3 896	1 282	Tibro	10,5	18,4	7,9

TABELL 34.

Utveckling av annan folkbildningsverksamhet riktad till utrikes födda (målgrupp 10) mellan åren 2004 och 2017.

ÅR	ANTAL DELTAGARE	ANTAL ARRANGEMANG	ANDEL (%) DELTAGARE*	ANDEL (%) ARRANGEMANG*
2004	41 319	892	5,1	6,7
2005	34 272	843	4,4	6,4
2006	37 121	827	4,8	6,2
2007	50 595	951	7,8	8,6
2008	59 808	1 122	8,7	9,5
2009	66 682	1 307	9,0	10,4
2010	61 201	1 368	8,4	10,6
2011	61 927	1 675	8,5	11,8
2012	56 086	1 639	7,9	11,1
2013	57 513	1 650	8,2	11,3
2014	70 762	1 881	9,7	12,7
2015	73 445	2 140	9,9	14,1
2016	79 450	2 078	9,9	13,4
2017	93 025	2 080	10,7	12,6

* Andelen är beräknad i relation till samtliga deltagare och arrangemang i annan folkbildningsverksamhet.

TABELL 35.
Kommuner med störst andel deltagare i annan folkbildningsverksamhet riktad till utrikes födda (målgrupp 10) 2005 och 2015.

KOMMUN	2005				2015			
	ANDEL (%) DELTAGARE *	ANTAL DELTAGARE	ARRANGEMANG	ANTAL	ANDEL (%) DELTAGARE *	KOMMUN	ANTAL DELTAGARE	ANTAL ARRANGEMANG
Skinkatteberg	54,6	119		6		Hällefors	4 833	10
Malmö	32,7	15 574		217	67,9	Oxelösund	179	31
Botkyrka	24,8	4 338		97	46,1	Strömsund	1 615	59
Solna	19,9	5 370		49	46,0	Högsby	1 646	36
Landskrona	16,5	883		22	45,6	Haparanda	1 996	16
Tyresö	13,8	1 170		31	44,8	Lindesberg	570	45
Fagersta	12,6	494		16	40,9	Skara	404	52
Västerås	12,4	6 692		119	34,5	Säffle	1 258	71
Stockholm	11,7	54 240		456	33,7	Norsjö	579	43
Huddinge	11,4	6 123		97	33,3	Botkyrka	1 077	83
Södertälje	10,9	3 507		101	32,7	Jokkmokk	2 167	22
Häringe	10,6	3 354		62	32,2	Vimmerby	336	35
Göteborg	10,6	35 805		306	31,6	Åmål	1 618	42
Eslov	10,3	745		32	30,4	Sigtuna	608	44
Sundbyberg	9,9	3 098		47	30,3	Malmö	113	313
Borås	8,6	7 108		115	30,2	Bjurholm	405	29
Enköping	8,6	3 377		83	29,9	Filipstad	2 364	22
Järfälla	8,0	2 245		63	29,2	Hultsfred	311	39
Linköping	7,3	22 230		242	28,6	Osby	354	23
Trollhättan	6,8	3 353		92	28,2	Nykvarn	620	10
					27,5			

* Andelen är i beräknad i relation till samtliga deltagare i annan folkbildningsverksamhet.

Bilaga 2.

Utanförskapsområden

TABELL 36.
Utanförskapsområden.

Alby, Botkyrka
Araby, Växjö
Bergsjön, Göteborg
Biskopsgården, Göteborg
Fittja, Botkyrka
Gottsunda, Uppsala
Gårdsten, Göteborg
Hallunda/Norsborg, Botkyrka
Hammarkullen, Göteborg
Hjällbo, Göteborg
Husby, Stockholm
Hässleholmen/Hulta, Borås
Karlslund, Landskrona
Lövgärdet, Göteborg
Norrby, Borås
Nydala/Hermosdal/Lindängen, Malmö
Rinkeby/Tensta
Ronna/Geneta/Lina, Södertälje
Rosengård söder om Amiralsgatan, Malmö
Skäggetorp, Linköping
Södra Sofielund(Seved), Malmö
Tynnered/Grevgården/Opaltorget, V Frölun
Vivalla, Örebro

Bilaga 3.

Vägen till arbete – detaljerade empiriska resultat

TABELL 37.

Resultat, beroende variabel är om individen börjat arbeta 2013, 2014 eller 2015, z-värden i parentes. Alla individer.

	1	2	3	4
VARIABEL	ALLA INDIVIDER	ALLA INDIVIDER	ALLA INDIVIDER	ALLA INDIVIDER
SC	0,22* -25,44	0,25* -25,08	0,08* -6,8	0,18* -19,41
Högutbildad	0,20* -30,05	0,21* -31,54	0,21* -31,73	0,21* -31,76
Kortutbildad	-0,29* (-50,73)	-0,28* (-46,06)	-0,29* (-50,48)	-0,30* (-50,82)
Man	0,05* -10,97	0,04* -9,15	0,04* -8,67	0,04* -8,95
Ålder	-0,04* (-31,64)	-0,04* (-30,26)	-0,04* (-30,64)	-0,04* (-30,53)
Ålder2	-1,12e-4* (-7,09)	-1,34e-4* (-8,66)	-1,32e-4* (-8,28)	-1,33e-4* (-8,37)
Utrikes		-0,08* (-16,74)	-0,11* (-22,01)	-0,09* (-18,25)
Utanförskapsområde	-0,10* (-9,70)	-0,06* (-5,85)	-0,06* (-6,32)	-0,06* (-6,11)
SC*Kortutbildad		-0,14* (-6,50)		
SC*Utrikes			0,39* -21,71	
SC*Utrikes*Kortutbildad				0,29* -11,44
Konstant	1,16* -44,29	1,16* -44,45	1,18* -45,46	1,18* -45,03
Pseudo R2	0,08	0,08	0,08	0,08
Antal individer	964 093	964 093	964 093	964 093

* Signifikanta värden.

TABELL 38.

Resultat, beroende variabel är om individen börjat arbeta 2013, 2014 eller 2015, z-värden i parentes. Alla individer, fördelade i grupperna utrikes och inrikes födda.

	1	2	3	4
VARIABEL	UTRIKES FÖDDA	INRIKES FÖDDA	UTRIKES FÖDDA	INRIKES FÖDDA
SC	0,44* -30,88	0,05* -4,9	0,54* -30,35	0,09* -7,65
Högutbildad	0,03* -2,83	0,37* -42,14	0,03* -2,82	0,37* -42,08
Kortutbildad	-0,06* (-7,08)	-0,49* (-18,68)	-0,04* (-4,23)	-0,48* (-59,08)
Man	0,09* -12,32	0,02* -2,52	0,09* -12,4	0,02* -2,62
Ålder	0,08 -32,88	-0,10* (-63,05)	0,08 -32,92	-0,10* (-62,89)
Ålder2	-1,55e-3* (-53,12)	0,001 -30,36	-1,55e-3* -53,2	0,001 -30,21
Utrikes				
Utanförskapsområde	-0,09* (-8,16)	-0,15* -6,4	-0,10* (-8,13)	-0,15* (-6,44)
SC*Kortutbildad			-0,27* (-9,02)	-0,25* (-7,82)
SC*Utrikes				
SC*Utrikes*Kortutbildad				
Konstant	1,27* (-27,80)	2,47* -75,85	-1,28* (-27,95)	2,47* -75,58
Pseudo R2	0,07	0,1	0,07	0,1
Antal individer	363 457	600 363	363 457	600 363

* Signifikanta värden.

TABELL 39.

Resultat, beroende variabel är om individen börjat arbeta 2013, 2014 eller 2015, z-värden i parentes. Alla individer, fördelade i grupperna kortutbildade och ej kortutbildade.

	1	2	3	4
VARIABEL	KORT- UTBILDAD	EJ KORT- UTBILDAD	KORT- UTBILDAD	EJ KORT- UTBILDAD
SC	0,11*	0,23*	-0,13*	0,10*
	-5,8	-23,09	(-4,49)	-8,18
Högutbildad				
Kortutbildad				
Man	0,31*	-0,03*	0,31*	-0,03*
	-30,46	(-5,38)	-30,34	(-5,73)
Ålder	-0,03*	-0,04*	-0,03*	-0,04*
	(-10,31)	(-27,15)	(-10,21)	(-27,45)
Ålder2	-3,22e-4*	-1,16e-4*	3,25e-4*	-1,11e-4*
	(-9,55)	(-6,43)	-9,63	(-6,16)
Utrikes	0,32*	-0,18*	0,29*	-0,21*
	-30,58	(-31,16)	-26,6	(-35,12)
Utanförskapsområde	-0,14*	-0,06*	-0,15*	-0,07*
	(-8,15)	(-5,09)	(-8,38)	(-5,46)
SC*Kortutbildad				
SC*Utrikes			0,42*	0,42*
			-11,09	-19,82
SC*Utrikes*Kortutbildad				
Konstant	0,44*	1,27*	0,45*	1,29*
	-8,21	-42,64	-8,4	-43,34
Pseudo R2	0,1	0,07	0,1	0,07
Antal individer	243 843	720 250	243 843	720 250

* Signifikanta värden.

Bilaga 4.

Påverkan på inkomst – detaljerade empiriska resultat

Heckmanestimering innebär mer formellt att vi använder oss av en modell som i grunden är enligt;

$$inkomst = \beta_0 + \beta_1 utbildningsnivå + \beta_2 kön + \beta_3 ålder + \beta_4 utrikes + \beta_5 utanförskap + \varepsilon_1$$

och vi menar att inkomsten enbart observeras om;

$$\gamma_0 + \gamma_1 Anställning + \gamma_2 Utrikes + \gamma_3 Ålder + \varepsilon_2 > 0$$

där ε_1 och ε_2 har en korrelation ρ (rho).

TABELL 40.

Resultat från analys med Heckman, en urvalsekvation för att bestämma effekter på individers inkomst mellan åren 2013 och 2015.

	1	2	3
VARIABLER			
Z- VÄRDEN INOM PARENTES	HECKMAN	HECKMAN	HECKMAN
RESULTATEKVATION			
SC	-185,61* (-71,49)	-256,00* (-92,74)	-265,23* (-95,81)
Högutbildad		801,83* -416,5	802,59* -416,88
Kortutbildad	-456,31* (-211,26)	-284,74* (-131,37)	-305,42* (-135,80)
Man	518,34 * -334,49	568,40* -371,04	568,71* -371,27
Ålder	268,53* -983,66	255,41* -943,07	255,67* (-931,62)
Ålder2	-3,03* (-967,13)	-2,89* (-930,68)	-2,90* (-931,62)
Utrikes	-475,42* (-218,53)	-517,36* (-230,98)	-500,55* (-233,38)
Utanförskapsområde	-326,15* (-62,32)	-270,06* (-52,34)	-270,08* (-52,35)
SC*Kortutbildad			253,44* -35,25
SC*Utrikes		197,75* -27,01	
Konstant	3275,65 * -585,68	-3225,04* (-584,82)	-3229,63* (-585,89)
URVALSEKVATION			
Valda	5 961 080	5 961 080	5 961 080
Inte valda	1 981 944	1 981 944	1 981 944
Anställning	3,58* -1260,64	3,57* -1251,6	3,57* -1251,6
Ålder	-0,03* (-478,48)	-0,03* (-477,81)	-0,027 (-477,81)
Utrikes	-0,44* (-170,91)	-0,47* (-178,52)	-0,47 (-178,52)
Högutbildad		0,41* -137,31	0,41 -137,32
Konstant		0,51* -145,06	0,51 -145,06
Athrho	-0,13*	-0,14*	-0,13*
Antal observationer	7 943 024	7 943 024	7 943 024
Wald chi2	1 400 000	1 610 000	1 610 000

* Signifikanta värden.

TABELL 41.

Resultat från analys med Heckman, en urvalsekvation för att bestämma effekter på individers inkomst mellan åren 2013 och 2015, 20 till 64 år.

	1	2	3
VARIABLER			
Z- VÄRDEN INOM PARENTES	HECKMAN	HECKMAN	HECKMAN
RESULTATEKVATION			
SC	-183,47* (-59,81)	-261,16* (-79,46)	-243,42* (-77,54)
Högutbildad		869,96* -422,08	875,04* -424,67
Kortutbildad	-674,49* (-239,00)	-453,88* (-161,58)	-462,57* (-159,88)
Man	637,50 * -363,22	703,78* -406,64	704,16* -406,87
Ålder	275,72* -534,78	251,79* -494,31	251,81* (-494,33)
Ålder2	-3,04* (-498,26)	-2,75* (-456,85)	-2,75* (-456,89)
Utrikes	-518,22* (-218,07)	-561,44* (-231,01)	-547,03* (-234,30)
Utanförskapsområde	-359,35* (-60,98)	-291,45* (-50,33)	-290,71* (-50,12)
SC*Kortutbildad			141,15* -12,6
SC*Utrikes		180,12* -21,97	
Konstant	3 570,00 * -347,25	-3 374,03* (-333,87)	-3 376,59* (-334,13)
URVALSEKVATION			
Valda	4 862 764	4 862 764	4 862 764
Inte valda	555125	555125	555125
Anställning	3,58* -833,42	3,58* -833,56	3,58* -833,56
Ålder	-1,64e-3* (-15,21)	-1,69e-3* (-15,65)	-1,69e-3* (-15,65)
Konstant	-0,48* (-92,41)	-0,48* (-92,00)	-0,48 (-92,00)
Athrho	-0,15*	-0,15*	-0,15*
Antal observationer	5 417 889	5 417 889	5 417 889
Wald chi2	5 930 000	7 960 000	7 960 000

* Signifikanta värden.

TABELL 42.

Resultat från analys med Heckman, en urvalsekvation för att bestämma effekter på individers inkomst mellan åren 2013 och 2015, 20 till 64 år, kortutbildade och ej kortutbildade.

	KORTUTBILDADE	EJ KORTUTBILDADE
VARIABLER		
Z- VÄRDEN INOM PARENTES	HECKMAN	HECKMAN
RESULTATEKVATION		
SC	-128,94* (-59,81)	-261,58* (-60,65)
Högutbildad		869,96* -422,08
Kortutbildad	-674,49* (-239,00)	-453,88* (-161,58)
Man	510,53 * -140,11	653,22* -406,64
Ålder	206,57* -197,93	283,19* -499,79
Ålder2	-2,29* (-190,39)	-3,12* (-463,53)
Utrikes	-465,16* (-106,69)	-546,95* (-197,17)
Utanförskapsområde	-174,84* (-20,90)	-422,20* (-60,87)
SC*Kortutbildad		
SC*Utrikes	-14,24 -0,9	196,21* -21,97
Konstant	2 713,18 * -128,74	-3 732,71* (-331,62)
URVALSEKVATION		
Valda	543 716	4 319 048
Inte valda	168 636	386 489
Anställning	3,58* -833,42	3,49* -732,94
Ålder	-1,64e-3* (-15,21)	-1,96e-3* (-15,83)
Konstant	-0,48* (-92,41)	-0,35* (-59,74)
Athrho	-0,15*	-0,15*
Antal observationer	712 352	4 705 537
Wald chi2	77 900	468 000

* Signifikanta värden.

STUDIEFÖRBUND OCH FOLKHÖGSKOLOR tillför samhället hundratusentals tillfällen till studier och bildning varje år. Utbildning är i sin tur en nyckel-åtgärd för att förebygga arbetslöshet.

I rapporten *Cirkeldeltagares vägar till arbetsmarknaden* visar forskare från Internationella Handelshögskolan i Jönköping att cirkeldeltagande kan stärka deltagarnas förutsättningar på arbetsmarknaden. Sambanden är särskilt tydliga bland cirkeldeltagare som är utrikes födda och har kort utbildning.

CHARLOTTA MELLANDER är professor i nationalekonomi med inriktning mot regionalekonomi vid Internationella Handelshögskolan i Jönköping. Hon är en av landets främsta experter på städer och regional utveckling.

LINA BJERKE är doktor i nationalekonomi med inriktning mot regional-ekonomi vid Internationella Handelshögskolan i Jönköping. Hon har främst arbetat med städers och landsbygders olika förutsättningar relaterat till kompetensförsörjning.